

Gaudete et exsultate

Apoštolská exhortace

O povolání ke svatosti v současném světě

1. „Radujte se a jásejte“ (Mt 5,12) - říká Ježíš těm, kdo jsou pronásledováni nebo ponižováni kvůli Němu. Pán žádá všechno a nabízí pravý život, štěstí, pro které jsme byli stvořeni. Chce nás mít svatými a neočekává, že se spokojíme s průměrnou, ředěnou a nekonzistentní existencí. Již první stránky Bible různými způsoby podávají povolání ke svatosti. Abrahamovi Pán navrhol: „Chod' před mnou a buď dokonalý“ (Gen 17,1).

2. Netřeba zde očekávat traktát o svatosti se spoustou definic a distinkcí, které by mohly toto důležité téma obohatit, popřípadě analýzu jednotlivých prostředků posvěcování. Mým skromným cílem je nechat ještě jednou rozeznít povolání ke svatosti ve snaze vtělit jej do aktuálního kontextu, s jeho riziky, výzvami a příležitostmi. Pán totiž každého z nás vyvolil, „abychom byli před ním svatí a neposkvrnění v lásce“ (Ef 1,4).

Kapitola I. POVOLÁNÍ KE SVATOSTI

Svatí nás pobízejí a provázejí

3. V listě Židům je zmíněno několik svědků, kteří nás pobízejí „vytrvale běžet o závod, který je nám určen“ (Žid 12,1). Mluví se tam o Abrahamovi, Sáře, Gedeonovi a dalších (srov. Žid 11), a především jsme vybízeni uvědomit si, že existuje „nesmírné množství těch, kteří se na nás dívají“ (Žid 12,1), podněcují nás, abychom nestáli u cesty, a stimulují nás, abychom pokračovali v cestě k cíli. Mezi nimi může být naším matka, babička či jiní blízcí lidé (srov. 2 Tim 1,5). Možná, že jejich život nebyl vždycky dokonalý, avšak i uprostřed nedokonalostí a pádů pokračovali v cestě a našli zalíbení u Pána.

4. Svatí, kteří již dosáhli Boží přítomnosti, jsou s námi spojeni pouty lásky a společenství. Dosvědčuje to kniha Zjevení, když mluví o mučednících, kteří se za nás přimlouvají: „Uviděl jsem pod oltářem duše těch, kteří byli zabiti pro Boží slovo a pro svědectví, které vydali. A volali ze všech sil: »Pane svatý a věrný, kdy konečně vykonáš soud?«“ (Zj 6,9-10). Můžeme říci, že „jsme obklopeni a vedeni Božími přáteli. [...] Nemusím nést sám to, co bych ve skutečnosti sám nikdy nemohl unést. Zástup svatých mě chrání, podporuje mě a nese“ (Benedikt XVI., *Homilie při inauguraci pontifikátu*, 24.4.2005).

5. V beatifikačních a kanonizačních procesech se berou v potaz znamení hrdinského uplatňování ctností, obětí života v mučednictví a také případy obětování vlastního života za život druhých. Toto darování je výrazem následování Kristova příkladu a je hodné obdivu věřících (V každém případě se ovšem předpokládá pověst svatosti a alespoň řádný stupeň prokazování křesťanských ctností - *Motu proprio Maiorem hac dilectionem*, 11.7.2017). Připomeňme například blahoslavenou Marii Gabriellu Sagheddu, která nabídla svůj život za jednotu křesťanů.

Svatí odvedle

6. Nemyslíme jenom na blahoslavené a kanonizované. Duch svatý uděluje svatost především svatému věřícímu Božímu lidu, protože „Bůh si nepřál posvětit a spasit lidi jednotlivě, s vyloučením jakéhokoli vzájemného vztahu, nýbrž chtěl z nich vytvořit lid, který by ho vpravdě uznával a svatě mu sloužil“ (*Lumen gentium*, 9). Pán zachránil lid v dějinách spásy. Nikdo se proto nespasí sám, jako izolovaný jedinec, ale Bůh nás přitahuje a počítá se složitým tkanivem meziosobních vztahů, které vznikají v lidské společnosti: Bůh chtěl vstoupit do lidové dynamiky, do dynamiky lidu.

7. Rád spatřuji svatost v trpělivém Božím lidu: v ženách, které s tolikerou láskou vychovávají svoje děti, v mužích, kteří pracují, aby domů přinesli chléb, v nemocných, starých řeholnicích, které se stále usmívají. V tomto vytrvalém každodenním ubírání se vpřed spatřuji svatost bojující církve. Častokrát jde o svatost „odvedle“, tedy o ty, kteří žijí blízko nás, jsou odleskem Boží přítomnosti

anebo - jinými slovy - „střední třídou svatosti“ (srov. Joseph Malegue, *Pierres noires. Les classes moyennes du Salut*, Spes, Paris, 1958).

8. Nechme se podnítit znamením svatosti, jež nám Pán podává prostřednictvím těch nejobyčejnějších členů lidu, který „má účast také v Kristově prorockém poslání tím, že rozšiřuje jeho živé svědectví především životem víry a lásky“ (*Lumen gentium*, 12). Pomysleme, jak nám navrhuje svatá Terezie Benedikta od Kříže, že skrze mnohé z nich se rodí pravé dějiny: „V nejtemnější noci povstávají ti největší proroci a svatí. Nicméně, životodárný proud mystického života zůstává neviditelný. Rozhodující události světových dějin byly zajisté podstatně ovlivněny dušemi, o kterých není v dějepisných knihách řečeno nic. A kterým duším vděčíme za rozhodující události našeho osobního života – to je něco, co se dozvíme, teprve v den, kdy bude zjeveno vše, co je skryto“ (*Verborgenes Leben und Epiphanie*: GW XI, 145).

9. Svatost je nejkrásnější tvář církve. Také mimo katolickou církev a ve velice odlišných prostředích však Duch probouzí „znamení, která pomáhají samotným Kristovým učedníkům“ (Jan Pavel II. *Nuovo millennio ineunte*, 56). Na druhé straně nám svatý Jan Pavel II. připomněl, že „svědectví Kristu až k prolití krve je společný poklad katolíků, pravoslavných, anglikánů i protestantů“ (*Tertio millennio adveniente*, 37). Během krásné ekumenické připomínky, které předsedal v Koloseu, prohlásil, že mučedníci představují „odkaz, který promlouvá vznešeněji než faktory rozdělení“ (*Homilie při ekumenické připomínce svědků víry 20. století*, 7.5.2000).

Pán povolává

10. To vše je důležité. Nicméně, touto exhortací bych především rád připomněl povolání ke svatosti dané Pánem každému z nás, také tobě: „Budte svatí, neboť já jsem svatý“ (*Lv 11,44*; *1 Petr 1,16*). Druhý vatikánský koncil na to položil mocný důraz: „Všechny věřící křesťany, vybavené v každém povolání a stavu tolika a tak velikými prostředky spásy, volá Pán – každého jeho vlastní cestou – k dokonalé svatosti, jako je dokonalý sám Otec“ (*Lumen gentium*, 11).

11. „Každého jeho vlastní cestou“, říká koncil. Není tedy třeba klesat na mysli při pohledu na vzory svatosti, které se jeví nedostižné. Existují svědectví, která jsou užitečná, povzbuzují nás a motivují, ale nikoli proto, abychom je kopírovali, což by nás dokonce mohlo vzdalovat od té jediné a specifické cesty, kterou Pán vyhradil nám. Záleží na tom, aby každý věřící rozpoznal svoji vlastní cestu a dal vzejít tomu nejlepšímu ze sebe, co do něho zcela osobně vložil Bůh (srov. *1 Kor 12,7*), a nevyčerpával se ve snaze napodobovat něco, co není zamýšleno pro něho. Všichni jsme povoláni být svědky, ale „existuje mnoho existenciálních forem svědectví“ (Hans Urs von Balthasar, *Teologie e santità*, *Communio* VI/87, 489). Když totiž velký mystik, svatý Jan od Kříže, psal svoji *Duchovní píseň*, snažil se vyhýbat pravidlům ustáleným pro všechny a vysvětloval, že jeho verše byly napsány, aby z nich každý měl prospěch „po svém způsobu“ (*Duchovní píseň*, Prolog, 2). Božský život se totiž sdílí „jedněm tímto a druhým oním způsobem“ (, 14,2).

12. Mezi různými formami chci zdůraznit také „ženský talent“ projevující se v ženských stylech svatosti, jež jsou nezbytné pro odlesk Boží svatosti v tomto světě. Právě v dobách, kdy byly ženy nejvíce vylučovány, Duch svatý vzbudil světky, jejichž kouzlo vyvolalo nový duchovní dynamismus a významné reformy v církvi. Můžeme zmínit svatou Hildegardu z Bingen, svatou Brigitu, svatou Kateřinu Sienskou, svatou Terezií z Avily či svatou Terezií z Lisieux. Považuji však za důležité zmínit spoustu neznámých či zapomenutých žen, které každá svým způsobem nesly a proměňovaly rodiny a společenství silou svého svědectví.

13. To by mělo nadchnout a povzbudit každého, aby ze sebe vydal všechno ve snaze dorůst do onoho jedinečného a neopakovatelného projektu, který pro něho či pro ni Bůh od věčnosti vysnil: „Dříve než jsem tě utvořil v lůně, znal jsem tě; dříve než jsi vyšel z mateřského života, posvětil jsem tě“ (*Jer 1,5*).

Také pro tebe

14. Ke svatosti není třeba být biskupem, knězem, řeholnicí či řeholníkem. Častokrát jsme pokoušeni myslet si, že svatost je vyhrazena těm, kdo mají možnost zachovávat odstup od běžného zaměstnání, aby se věnovali modlitbě. Tak to není. Všichni jsme povoláni být svatými tím, že budeme žít lásku a nabízet každému svědectví v každodenním zaměstnání tam, kde jsme. Jsi zasvěcená nebo zasvěcený? Buď svatý (svatá) tím, že budeš radostně prožívat svoje zasvěcení. Jsi

ženatý či vdaná? Buď svatý v lásce a oddanosti vůči své manželce či manželovi, jako Kristus a církev. Jsi pracující? Buď svatý poctivou a kompetentní prací ve službě bratřím. Jsi matka či babička? Buď svatá trpělivým vyučováním dětí, aby následovali Ježíše. Máš pravomoc? Buď svatý zápasem o obecné dobro a zřikáním se svých osobních zájmů.

15. Dovol milosti svého křtu přinášet plody na cestě svatosti. Všechno nech otevřené Bohu a s tímto cílem se rozhodni pro Něho, vol Boha stále znovu. Neklesej na mysl, protože máš sílu Ducha svatého, která to umožňuje, a svatost je v zásadě plodem Ducha svatého v tvém životě (srov. *Gal 5,22-23*). Když jsi pokoušen sednout na lep svojí slabosti, pozvedni oči k Ukřižovanému a řekni: „Pane, jsem ubožák, ale ty můžeš učinit zázrak, abych byl trochu lepší.“ V církvi, svatě i hřešící, se nachází vše, co je potřeba k růstu ve svatosti. Pán ji obdařil Slovem, svátostmi, svatyněmi, komunitním životem, svědectvím svatých a mnohotvárnou krásou, plynoucí z Pánovy lásky, „jako nevěstu ozdobenou šperky“ (*Iz 61,10*).

16. Tato svatost, k níž tě volá Pán, roste malými skutky. Například: nějaká paní jde nakupovat na trh, potká sousedku, začnou si povídat a padne nějaká kritika. Paní si však řekne: »Ne, nebudu o nikom mluvit špatně.« Toto je krok směrem ke svatosti. Potom se doma svého syna zeptá na jeho plány, a přestože je unavena, sedne si k němu a trpělivě a citlivě mu naslouchá. To je další oběť, která posvěcuje. Potom zakusí nějakou úzkost, ale připomene si lásku Panny Marie, vezme růženec a s vírou se modlí. To je další krok ke svatosti. Potom vyjde na ulici, potká chudáka, zastaví se a citlivě s ním rozmlouvá. Také toto je krok vpřed.

17. Někdy život klade větší výzvy, jejichž prostřednictvím nás Pán vybízí k novým konverzím, jež umožní Jeho milosti projevit se v našem životě lépe, „abychom se stali účastnými jeho svatosti“ (*Žid 12,10*). Jindy jde jen o to, najít dokonalejší způsob života toho, co již děláme: „Existují vnučutí, která směřují pouze k nějakému mimořádnému zdokonalení běžného křesťanského života“ (František Šáleský, *Pojednání o lásce k Bohu*, VIII, 11). Když byl kardinál Van Thuan ve vězení, netrápil se čekáním na svoje osvobození. Rozhodl se „prožívat přítomný okamžik tím, že jej naplňoval láskou“, a způsob, kterým to konkretizoval spočíval ve „využívání příležitostí, jež se během dne naskytou, k mimořádnému provedení obyčejných skutků“ (Francois Nguyen Van Thuan, *Cay-Vong*, 16.8. 1975).

18. Takto z podnětu božské milosti vytváříme mnoha skutky onu podobu svatosti, kterou Bůh pro nás vysnil, přičemž si nepočínáme jako soběstačné bytosti, nýbrž „jako dobří správcové rozmanité Boží milosti“ (*1 Petr 4,10*). Dobře učili biskupové Nového Zélandu, že lze milovat bezpodmínečnou Pánovou láskou, protože Vzkříšený svůj mocný život sdílí s tím naším slabým: „Jeho láska nemá meze a jakmile ji jednou dal, nikdy ji nevzal zpět. Byl bezpodmínečný a zůstal věrný. Není snadné takto milovat, protože jsme často velice slabí. Avšak právě proto, abychom mohli milovat jako nás miloval On, sdílí Kristus svůj vzkříšený život s námi. Náš život tak dokazuje působení Jeho moci také uprostřed lidské slabosti“ (Biskupská konference Nového Zélandu, *Healing love*, 1.1.1988).

Tvoje poslání v Kristu

19. Křesťan nemůže přemýšlet o svém poslání, aniž by jej pojal jako cestu ke svatosti, „neboť to je vůle Boží: vaše posvěcení!“ (*1 Sol 4,3*). Každý světec je posláním, Otcovým projektem odlesku a vtělení určitého aspektu evangelia v určitém dějinném okamžiku.

20. Toto poslání nachází plnost smyslu v Kristu a lze je chápat pouze ve vztahu k Němu. Svatost v podstatě znamená prožívat v jednotě s Ním tajemství Jeho života. Znamená to sjednotit se jedinečně a osobně se smrtí a zmrtvýchvstáním Pána, v neustálém umírání a zmrtvýchvstávání s Ním. Může však označovat i reprodukování různých aspektů Ježíšova pozemského života v našem vlastním životě: skrytý život, komunitní život, sblížení s těmi posledními, chudobu a další projevy jeho darování se z lásky. Kontemplace těchto tajemství, jak navrhol svatý Ignác z Loyoly, nás vede k tomu, abychom je vtělovali do svých rozhodnutí a postojů (srov. *Duchovní cvičení*, 102-312). „Všechno je v Ježíšově životě znamením jeho tajemství“ (*KKC*, 515), „celý Kristův život je zjevením Otce“ (*tamt.*, 516), „celý Kristův život je tajemstvím vykoupení“ (*tamt.*, 517), „celý Kristův život je tajemství soustředění dějin spásy v Kristu jako Hlavě“ (*tamt.*, 518) a „tak nám Kristus umožňuje, abychom všechno, co on prožil, mohli prožívat v něm a aby to on prožíval v nás“ (*tamt.*, 521).

21. Otcovým plánem je Kristus a my v něm. Kristus vlastně miluje v nás, protože „svatost není ničím jiným než plně prožívanou láskou“ (Benedikt XVI., *Katecheze na gen. audienci*, 13.4.2011) a tudíž „měřítko svatosti je dáno formátem, kterého dosáhne Kristus v nás tím, že celý svůj život připodobňujeme silou Ducha svatého Jeho životu“ (.). Takto je každý světec poselstvím, že Duch svatý bere z bohatství Ježíše Krista a dává svému lidu.

22. K rozpoznání toho, co nám chce Pán říci prostřednictvím nějakého světce, není třeba zdržovat se podrobnostmi, protože mohou zahrnovat také omyly a pády. Ne všechno, co říká nějaký světec, je zcela věrné evangeliu; ne všechno, co koná je opravdové a dokonalé. Je zapotřebí rozjímat o jeho životě jako celku, o celé pouti jeho posvěcování, o jeho postavě, která odráží něco z Ježíše Krista a vysvitne, když se podaří poskládat smysl celku jeho osobnosti. (srov. Hans Urs Von Balthasar, *Teologia e santita*, *Communio* VI/87, 486-493).

23. Je to silná výzva pro nás všechny. Také ty potřebuješ pojmout celek svého života jako poslání. Zkus to nasloucháním Bohu v modlitbě a rozpoznáním znamení, která ti nabízí. Stále se ptej Ducha, co od tebe Ježíš očekává v jednotlivých chvílích tvého poslání. Dovol mu, aby v tobě vytvořil osobní tajemství odrážející Ježíše Krista v dnešním světě.

24. Ať se ti shůry dostane možnosti rozpoznat, jaké Ježíšovo slovo či poselství chce Bůh sdělit světu tvým životem. Nechej se proměnit, obnovit Duchem, aby to bylo možné, a tvoje cenné poslání nezaniklo. Pán ho dovrší i uprostřed tvých omylů a negací, jen když neopustíš cestu lásky a zůstaneš otevřený Jeho nadpřirozenému působení, které očisťuje a osvěcuje.

Posvěcující činnost

25. Poněvadž nelze chápat Krista bez království, které přinesl, je tvoje poslání neoddělitelné od budování království: „Nejprve tedy hledejte Boží království a jeho spravedlnost“ (*Mt 6,33*). Tvoje identifikace s Kristem i Jeho tužbami v sobě zahrnuje závazek budovat spolu s Ním toto království lásky, spravedlnosti a pokoje pro všechny. Sám Kristus ho chce žít s tebou, ve všech nezbytných námáhách a odříkáních, ale také radosti a užitku, jež ti bude moci nabídnout. Proto se neposvětiš, neodevzdáš-li svoji tělo i duši, abys ze sebe v tomto nasazení vydal to nejlepší.

26. Není zdravé oblíbit si mlčení a nenávidět setkání s druhým, přát si odpočinek a odmítat činnost, vyhledávat modlitbu a podceňovat službu. Všechno může být přijato a integrováno jako součást vlastní existence v tomto světě a stát se součástí cesty posvěcování. Jsme povoláni žít rozjímavě také uprostřed činnosti a posvěcujeme se v zodpovědném a velkodušném plnění svého poslání.

27. Copak nás může Duch svatý poslat plnit nějaké poslání a současně žádat, abychom od něho utekli anebo se vyhnuli naprostému odevzdání kvůli zachování vnitřního pokoje? Někdy přesto máme pokušení klást pastoraci a nasazení ve světě na druhé místo, jako by to byla „roztěkanost“ na cestě posvěcování a vnitřního pokoje. Zapomíná se, že „život nedostává poslání, nýbrž je posláním“ (Xavier Zubiri, *Naturaleza, historia, Dios*. Madrid 1999, 427).

28. Nasazení, podnícené úzkostí, pýchou a potřebou ukázat se a vládnout, zajisté nebude posvěcující. Vyzváním je žít vlastní darování tak, aby úsilí mělo evangelní smysl a stále více bylo ztotožněno s Ježíšem Kristem. Proto se často mluví např. o spiritualitě katechisty, spiritualitě diecézního kléru, spiritualitě práce. Z téhož důvodu jsem uzavíral exhortaci *Evangelii gaudium* pojednáním o spiritualitě poslání, encykliku *Laudato si'* ekologickou spiritualitou a *Amoris laetitia* spiritualitou rodinného života.

29. Neznamená to pohrdat chvílemi pokoje, samoty a ztišení před Bohem. Naopak. Neustálé novinky technologických nástrojů, přitažlivost cestování a bezpočet konzumních nabídek někdy nedávají prostor Božímu hlasu. Všechno vyplňují slova, povrchní záliby a stále se stupňující lomoz. Tam nekraluje radost, nýbrž nespokojenost toho, kdo neví, proč žije. Jak tedy neuznat, že potřebujeme zastavit tento horečnatý běh, abychom našli osobní prostor, který je někdy bolestivý, ale vždycky užitečný, a nastolili tak upřímný dialog s Bohem? Jednou budeme muset pohlédnout od tváře pravdy o sobě samých, abychom se dali prostoupit Pánem, a ne vždycky toho lze dosáhnout, „nespatříme-li kraj propasti toho nejtísnivějšího pokušení, nezakusíme-li závrať hloubky nejzoufalejší opuštěnosti, neocitneme-li se absolutně sami na vrcholku té nejradikálnější samoty“

(Carlo Maria Martini, *Le confessioni di Pietro*). Tak objevíme velké motivace, které nás pohánějí, abychom svoje povinnosti žili až do dna.

30. Nástroje zábavy, které se vnucují v nynějším životě, nás rovněž vedou k absolutizaci volného času, ve kterém můžeme ona zařízení, skýtající povyražení a povrchní radosti, používat neomezeně (Je však třeba rozlišovat povrchní zábavu od zdravého odpočinku, který nás v rozjímavém duchu ochoty otevírá druhému i realitě.) Následky toho doléhají na naše poslání, slábne náš závazek a začíná ochabovat služebná ochota a velkodušnost. Znetvořuje se duchovní zkušenost. Copak může být duchovní horlivost zdravá, pojí-li se s mrzutostí při šíření evangelia anebo ve službě druhým?

31. Je zapotřebí ducha svatosti, který pronikne samotou i službu, niternost i evangelizační nasazení tak, aby každý okamžik byl výrazem lásky prokázané před Božím pohledem. Takto se každý moment stane schůdkem na cestě našeho posvěcování.

Živější, lidštější

32. Neměj strach ze svatosti. Neodejme ti síly, život a radost. Zcela naopak, protože se staneš tím, kým tě zamýšlel Otec, když tě stvořil, a budeš věrný svému vlastnímu bytí. Závislost na Něm nás osvobozuje od otroctví a přivádí k uznání naší důstojnosti. Tato skutečnost se ukazuje na svaté Josefině Bakhité, která „byla unesena, prodána do otroctví v útlém věku sedmi let a značně trpěla v rukách krutých majitelů. Nicméně, pochopila hlubokou pravdu, že Bůh a nikoli člověk je pravým pánem každé lidské bytosti, každého lidského života. Tato zkušenost se stává zdrojem velké moudrosti této pokorné dcery Afriky“ (Jan Pavel II., *Homilie při kanonizaci*, 10.2000).

33. Každý křesťan se v míře svého posvěcení stává pro svět užitečným. Biskupové západní Afriky nás učí: „Jsme povoláni dávat se evangelizovat v duchu nové evangelizace a evangelizovat tím, že podpoříme všechny pokřtěné, aby přijali svoji roli být kdekoli solí země a světlem světa“ (RECOWA-CERAO, *Pastorační list na závěr II. plenárního zasedání*, Accra, 29.2.2016).

34. Neměj strach mířit co nejvíce nahoru, dát se milovat a osvobodit Bohem. Neměj strach dát se vést Duchem svatým. Svatost tě nečiní méně lidským, protože je setkáním tvé slabosti se silou milosti. Jak říkal Leon Bloy, v životě vlastně „existuje pouze jediný smutek, totiž nebýt svatým“ (*Chudá žena*, II,27, Paříž 1897).

Kapitola II.

DVA SUBTILNÍ NEPŘÁTELE SVATOSTI

35. V tomto rámci bych rád upozornil na dvě falzifikace svatosti, které by nás mohly odvést z cesty: gnosticismus a pelagianismus. Tyto dvě hereze vznikly v prvních křesťanských stoletích, ale nadále jsou alarmujícím způsobem aktuální. Srdce mnohých křesťanů se i dnes, možná nevědomky, dává svádět těmito šalebnými podvrhy. Jsou výrazem antropocentrického imanentismu oděného do katolické pravdy. Podívejme se na tyto dvě formy věroučné či disciplinární jistoty, které vedou k „narcistnímu a autoritářskému elitářství, kde se namísto evangelizování analyzují a klasifikují ti druzí a namísto usnadňování přístupu k milosti se plýtvá energií na kontrolování. V obou případech není opravdový zájem ani o Ježíše Krista, ani o bližní“ (*Evangelii gaudium*, 94).

Nynější gnosticismus

36. Gnosticismus předpokládá „víru uzavřenou v subjektivismu, kdy člověka zajímá pouze určitá zkušenost nebo nějaká řada úsudků či poznatků, které považuje za zdroj světla a útěchy, avšak přitom zůstává uzavřen v imanenci svého rozumu či svých pocitů“ ().

Mysl bez Boha a bez těla

37. Díky Bohu se během dějin církve stalo zřejmým, že mírou dokonalosti lidí je stupeň jejich činorodé lásky, nikoli kvantita dat a poznatků, které mohou nahromadit. „Gnostici“ se v tomto bodě pletou a posuzují druhé ověřováním jejich schopnosti hlubokého porozumění určitým naukám.

Koncipují mysl bez vtělení, neschopnou dotknout se trpícího Kristova těla v druhých a zasádrovanou v encyklopedii abstrakcí. V posledku odtělesňují mystérium a - jak se vyjádřil jeden myslitel - upřednostňují „Boha bez Krista, Krista bez církve a církev bez lidu“ (Guzmán Carriquiry Lecour, *Memoria, coraje y esperanza. A la luz del Bicentenario de la Independencia de América Latina*, Granada 2017).

38. V zásadě jde o marnivou mělkost: mnoho pohybu na povrchu mysli, která v hloubi zůstává bez hnutí i pohnutí. Leckoho si však dovede podmanit klamným kouzlem, protože gnostická rovnováha je formální, předstírá asketičnost a může mít podobu jakési harmonie či řádu, který pohlcuje všechno.

39. Dejme však pozor. Nemám na mysli racionalistické nepřátele křesťanské víry. Může k tomu docházet v církvi, jak mezi laiky ve farnostech, tak mezi těmi, kdo vyučují filosofii či teologii ve formačních centrech. Pro gnostiky je totiž typická víra, že svými výklady mohou veškerou víru a celé evangelium učinit dokonale pochopitelnými. Absolutizují vlastní teorie a zavazují druhé, aby se podrobovali jejich úsudkům. Jedna věc je zdravě a skromně užívat rozum k reflexi nad teologickým a morálním učením evangelia; druhá věc je redukovat Ježíšovo učení na chladnou a tvrdou logiku, která chce všechno ovládnout.

Věrouka bez tajemství

40. Gnosticismus je jednou z nejhorších ideologií, poněvadž zatímco nepodloženě vyvyšuje poznání či určitou zkušenost, pokládá vlastní vidění reality za dokonalost. Takto - možná nevědomky - vyživuje tato ideologie samu sebe a stále více slepne. Obzvláště šalebnou se stává, když se halí do nevtělené spirituality. Gnosticismus „si chce ze své povahy ochočit tajemství“ (*List velkému kancléři Papežské katolické univerzity v Argentíně*, 3.3.2015), a to jak mysterium Boha a Jeho milosti, tak mysterium života druhých.

41. Když má někdo odpovědi na všechny otázky, dokazuje, že se ocitl na nedobré cestě, je možná falešným prorokem, a náboženství, které používá ke svému prospěchu, slouží jeho vlastním psychologickým a mentálním výplodům. Bůh nás nekonečně přesahuje, vždycky je překvapením a nikdy nevíme s jistotou, v jakých historických okolnostech Jej nalezneme, poněvadž my neurčujeme čas a místo setkání. Kdo chce mít všechno jasné a jisté, usiluje o ovládnutí Boží transcendence.

42. A nelze ani definovat, kde Bůh není, protože On je tajemně přítomen v životě každého člověka, v životě každého tak, jak si přeje On, a nemůžeme to popírat svými domnělými jistotami. I kdyby něčí život byl katastrofou, a viděli jsme, že je ničen neřestmi a závislostmi, Bůh je v jeho životě přítomen. Necháme-li se vést Duchem spíše než svými úsudky, můžeme a musíme hledat Pána v každém lidském životě. To je součást tajemství, které gnostická mentalita odmítá, protože jej nemůže kontrolovat.

Meze rozumu

43. Dosahujeme jen velice skrovného chápání pravdy, kterou přijímáme od Pána. A s ještě většími těžkostmi ji dovedeme vyjadřovat. Nemůžeme si proto nárokovat, že způsob, kterým ji chápeme, nás opravňuje k přísné kontrole života druhých. Chci připomenout, že v církvi legitimně koexistují různé způsoby interpretace mnoha aspektů věrouky a křesťanského života, jež svojí růzností „pomáhají lépe objasnit bohatý poklad Slova“. Je pravda, že „těm, kteří sní o monolitické a všemi obhajované doktríně bez odstínů, se to může jevit jako rozkladná nedokonalost“ (*Evangelii gaudium*, 40). Právě proto některé gnostické proudy opovrhly konkrétní jednoduchostí evangelia a pokoušely se nahradit Trojičného a vtěleného Boha vyšší Jednotou, ve které mizí bohatá rozmanitost našich dějin.

44. Věrouka - nebo lépe - to, jak ji chápeme a vyjadřujeme, ve skutečnosti „není uzavřený systém, zbavený dynamik schopných klást otázky, vznášet pochybnosti a formulovat problémy“, a „otázky našeho lidu, jeho úzkosti a zápasy, sny, boje a starosti mají hermeneutickou hodnotu, kterou nemůžeme nebrat v potaz, pokud chceme brát vážně princip vtělení. Otázky lidu nám pomáhají, abychom se ptali; jeho dotazy se nás dotazují“ (*Videoposelství na teologickém kongresu Papežské katolické univerzity v Argentíně*, -3. září 2015).

45. Často dochází k nebezpečnému směšování: poněvadž něco víme nebo umíme nějak logicky vysvětlit, domníváme se, že jsme už svatí, dokonalí a lepší než „nevědomá masa“. Svatý Jan Pavel II. nás varoval před tímto pokušením „osvícených katolíků“, kteří jen proto, že něco četli, absolvovali nějaký kurs anebo se účastnili nějaké duchovní obnovy, „cítí se poněkud výše než ostatní věřící“ (*Vita consecrata*, 38). Ve skutečnosti by však to, co si myslíme, mělo být vždycky motivací k lepší odpovědi na Boží lásku, protože „se učíme, abychom žili: teologie a svatost je nerozlučný dvojčlen“ (*List velkému kancléři Papežské katolické univerzity v Argentíně ke 100. výročí založení teologické fakulty*, 3.3.2015).

46. Když svatý František z Assisi viděl, že někteří z jeho učedníků učili nauce víry, chtěl předejít pokušení gnosticizmu. Napsal proto sv. Antonínu z Padovy: „*Souhlasím, abys přednášel bratřím posvátnou teologii, jen když při této činnosti nepotlačíš ducha svaté modlitby a zbožnosti*“ (*List bratru Antonínovi*, 2). Byl si vědom pokušení transformovat křesťanskou zkušenost na soubor myšlenkových výplodů, které v konečném důsledku odvádějí od svěžesti evangelia. Svatý Bonaventura varoval, že pravá křesťanská moudrost nesmí být oddělována od milosrdenství k bližnímu: „Největší moudrost, která může existovat, spočívá ve štědrém rozdávání toho, co máme a co jsme dostali právě proto, aby to bylo rozdáno. [...] Milosrdenství se proto přátelí s moudrostí stejně jako je lakomství jejím nepřítelem“ (*De septem Donis*, 9,15). „Existují činnosti, které spojené s kontemplací neomezují, nýbrž podporují, jako skutky milosrdenství a slitování“ (*ID., IV Sent 37,1,3*, ad 6).

Nynější pelagianismus

47. Gnosticismus podnítl zrod další antické hereze, která se dnes také vyskytuje. Postupem doby začínají mnozí poznávat, že tím, co nás činí lepšími či svatými, není poznání, nýbrž život, který vedeme. Problémem je, že to nenápadně zdegenerovalo, takže tentýž omyl, kterého se dopustili gnostici, byl pouze transformován, ale nikoli překonán.

48. Moc, kterou gnostici připisovali inteligenci, začali někteří připisovat lidské vůli, osobnímu úsilí. Tak vznikli pelagiáni a semipelagiáni. Postavení tajemství a milosti tak po inteligenci okupovala vůle. Zapomnělo se, že „to nezávisí na tom, že někdo chce [...], závisí to na Božím smilování“ (*Řím 9,16*) a Bůh nás miloval jako první (srov. 1 *Jan 4,10*).

Vůle bez pokory

49. S touto palegiánskou a semipelagiánskou mentalitou korespondují ti, kteří sice sladce mluví o Boží milosti, ale „vposledku spoléhají jenom na své vlastní síly a považují se za nadřazené vůči druhým, protože se drží určitých norem anebo protože jsou neochvějně věrní určitému katolickému stylu minulosti“ (*Evangelii gaudium*, 94). Když se někteří z nich obracejí ke slabým a říkají, že s Boží milostí je možné všechno, zpravidla mají za to, že všechno je možné lidskou vůlí, která jako by byla ryzí, dokonalá a všemohoucí a milost byla jejím dodatkem. Bývá opomíjeno, že „ne všichni mohou všechno“ („*Non omnes omnia possunt*“ – Bonaventura, *De sex alis Seraphim* 3,8. Myšleno v linii *KKC*, 1735) a že v tomto životě nejsou lidské slabosti zcela a jednou pro vždy uzdraveny milostí („Nyní je milost určitým způsobem nedokonalá, protože – jak bylo řečeno – neuzdravuje člověka docela“ – *Summa Theologiae* I-II, 109,9, ad 1). Jak učil svatý Augustin, v každém případě tě Bůh vybízí konat to, co můžeš, a „prosit o to, co nemůžeš“ (*De natura et gratia* 43, 50), anebo říci pokorně Pánu: „Dej, co přikazuješ, a přikazuj, co chceš“ (*Confessioni*, 10,29,40).

50. Absence upřímného, protrpěného a promodleného uznání vlastních omezení je tím, co brání milosti působit v nás lépe, poněvadž neponechává prostor ke vzniku onoho možného dobra, které je součástí upřímného a skutečného růstu (srov. *Evangelii gaudium*, 44). Milost právě proto, že předpokládá naši přirozenost, z nás nečiní rázem nadlidi. Domnívat se něco takového by byla přílišná sebedůvěra. V takovém případě by v pozadí pravověrnosti neodpovídaly naše postoje tomu, co tvrdíme o nezbytné milosti, v níž fakticky důvěřujeme málo. Pokud totiž neuznáme svoji konkrétní a omezenou realitu, nebudeme moci spatřit ani reálné a možné kroky, které od nás ustavičně požaduje Pán, poté, co nás přitáhnul a uschoptil svým darem. Milost jedná dějinně a řádně, postupně se nás zmocňuje a proměňuje nás. Pokud tedy tento dějinný a postupný způsob odmítáme, můžeme dojít až k jejímu popření a zablokování, třebaže ji svými slovy vynášíme.

51. Když se Bůh obrací k Abrahamovi říká: „Já jsem Bůh Všemohoucí, chod' v mé přítomnosti a buď dokonalý“ (*Gen 17,1*). Abychom mohli být dokonalí, jak se to Bohu líbí, potřebujeme žít pokorně v jeho přítomnosti, prostoupení jeho slávou; potřebujeme kráčet v jednotě s Ním a uznávat

ustavičnost Jeho lásky ve svém životě. Je třeba zbavit se strachu z této přítomnosti, která nám může jedině prospívat. Otec nám dal život a má nás velice rád. Jakmile to uznáme a nebudeme o svojí existenci přemýšlet bez Něho, zanikne úzkost samoty (srov. *Žl* 139,7). A pokud budeme odstraňovat odstup mezi sebou a Bohem a budeme žít v jeho přítomnosti, dovolíme Mu, aby zkoumal naše srdce, a poznáme, zda jdeme správnou cestou (srov. *Žl* 139,23-24). Tak objevíme dobrou a dokonalou vůli Páně (srov. *Řím* 12,1-2) a umožníme, aby nás utvářel jako hrncíř (srov. *Iz* 29,16). Mnohokrát jsme řekli, že Bůh přebývá v nás, ale lépe je říci, že my přebýváme v Něm a že On nám umožňuje žít v Jeho světle a Jeho lásce. On je naším chrámem: „Jedno od Hospodina žádám a po tom toužím: abych směl přebývat v Hospodinově domě po všechny dny svého života“ (*Žl* 27,4). „Věru, lepší je den v tvých nádvořích než jinde tisíc“ (*Žl* 84,11). V Něm jsme posvěcováni.

Jedna často opomíjená nauka církve

52. Církev učila častokrát, že nejsme ospravedlněni svými skutky nebo svým úsilím, nýbrž milostí Pána, který se chápe iniciativy. Otcové církve ještě před svatým Augustinem vyjádřili jasně toto primární přesvědčení. Svatý Jan Chrysostom prohlásil, že Bůh v nás otevírá pramen všech svých darů „ještě dříve než jsme začali zápas“ (*In Rm* 9,11). Svatý Bazil Veliký poukazoval na to, že věřící se chlubí pouze v Bohu, protože „uznává, že postrádá pravou spravedlnost a je ospravedlněn jedině vírou v Krista“ (*de humil*).

53. Oranžský koncil s rozhodností učil, že žádná lidská bytost se nemůže dožadovat, zasloužit si či koupit dar božské milosti a že všechno, co s ní může spolupracovat, je její předchozí dar: „Dokonce i touha být čistí se v nás uskutečňuje vlitím a působením Ducha svatého“ (*DS*, 374). Později Tridentský koncil, třebaže zdůraznil význam naší spolupráce na duchovním růstu, opět potvrdil ono dogma: „Prohlašuje se, že jsme ospravedlněni zdarma, protože nic, co předchází ospravedlnění, jak víra či skutky, nezasluhuje samotnou milost ospravedlnění; neboť je-li milostí, pak nikoli kvůli skutkům, jinak by milost nebyla milostí (*Řím* 11,6)“ (*VI, cap.8*).

54. Také Katechismus nám připomíná, že dar milosti „přesahuje schopnost rozumu a síly lidské vůle“ (*KKC*, 1998) a „člověk si vzhledem k Bohu v přísně právním smyslu nezaslouží nic. Mezi ním a člověkem je nezměrná nerovnost“ (*KKC*, 2007). Jeho přátelství nás nekonečně přesahuje, nemůžeme si je koupit svými skutky a může být pouze darováno z iniciativy Jeho lásky. Je to pozvání, abychom s radostí prožívali tento nezasloužený dar, poněvadž „je-li někdo ve stavu milosti, pak si milost, kterou již obdržel, nemůže zasloužit“ (*Summa Theologiae*, I-II, 114,5). Svati nedůvěřují ve svoje skutky: „Navečer tohoto života se objevím před tebou s prázdnými rukama, neboť nežádám, Pane, abys počítal mé skutky. Všechny naše spravedlnosti jsou v tvých očích poskvřené“ (sv. Terezie z Lisieux, *Úkon obětování milosrdné lásce*, Dějiny duše, Nakladatelství tiskárny Vimperk 1991, str.257.)

55. Toto je jedno z největších přesvědčení, která si církev osvojila, a je tak zřetelně vyjádřeno v Božím Slovu, že zůstává mimo jakoukoli pochybnost. Tak jako nejvyšší příkázání lásky, měla by tato pravda poznamenávat celý náš životní styl, protože čerpá z jádra evangelia a volá nás nejenom k tomu, abychom ji přijali, nýbrž proměnili ji v nakažlivou radost. Nebudeme však moci vděčně slavit zdarma daný dar Pánova přátelství, pokud neuznáme, že také naše pozemská existence a naše přirozené schopnosti jsou darem. Potřebujeme „radostně uznat, že naše realita je plodem daru, a přijmout také naši svobodu jakožto milost. To je dnes to nejobtížnější ve světě, který věří, že má něco sám ze sebe jako plod vlastní originality a svobody“ (Lucio Gera, *Sobre el mistero del pobre*, in Grelot-Gera-Dumas, *El pobre*, Buenos Aires, 1962, 103).

56. Jedině díky svobodně přijatému a pokorně obdrženímu Božímú daru, můžeme svým úsilím spolupracovat na tom, že se dáváme přetvářet (Toto je vposledku katolické učení o „zásluze“, jež následuje po ospravedlnění. Jde o spolupráci ospravedlněného na růstu života milosti [srov. *KKC*, 2010]. Tato spolupráce však v žádném případě nečiní ze samotného ospravedlnění a přátelství s Bohem předmět lidské zásluhy.) První věcí je patřit Bohu. Jde o to odevzdat se Bohu, který nás předchází, nabídnout mu svoje schopnosti, aby jeho nezasloužený dar rostl a vyvíjel se v nás: „Pro Boží milosrdenství vás, bratři, vybízím: přinásejte sami sebe v oběť živou, svatou a Bohu milou!“ (*Řím* 12,1). Církev ostatně vždycky učila, že pouze láska umožňuje růst v životě milosti, protože „kdybych neměl lásku, nejsem nic“ (*1 Kor* 13,2).

Noví pelagiáni

57. Jsou ještě křesťané, kteří jdou po jiné cestě, usilují totiž o ospravedlnění svými silami. Jdou cestou adorování lidské vůle a svojí schopnosti, která se stává egocentrickým a elitářským sebezalíbením, jež postrádá pravou lásku. Projevuje se mnoha zdánlivě odlišnými postoji: posedlostí zákonem, okouzlením z vystavování sociálních a politických výdobytků, okázalou péčí o liturgii, věrouku a prestiž církve, vychloubáním se správou praktických záležitostí, přitažlivostí ke svépomocným dynamikám a sebevztahné realizaci. Do tohoto někteří křesťané investují svoji energii a čas, místo aby se nadchnuli pro sdílení krásy a radosti evangelia a hledali vzdálené v nezměrných zástupech žíznících po Kristu (srov. *Evangelii gaudium*, 95).

58. Častokrát se v rozporu s vnutnutím Ducha církev stává muzejním exponátem či vlastnictvím nemnohých. K tomu dochází, když některé skupiny křesťanů přikládají přehnanou důležitost dodržování určitých norem, obyčejů a stylů. Tímto způsobem se často redukuje a potlačuje evangelium, jemuž se tak odnímá okouzující jednoduchost a chuť. Možná jde o subtilní formu pelagianismu, protože se zdá, že podmaňuje život milosti lidským strukturám. Týká se to skupin, hnutí i komunit, a vysvětluje to, proč častokrát začínají intenzivním životem v Duchu, ale potom zkamení... nebo se zkazí.

59. Aniž si to uvědomujeme, tak v domnění, že všechno závisí na lidském úsilí regulovaném církevními normami a strukturami, komplikujeme evangelium a stáváme se otroky schématu, jež neopouští mnoho skulin pro působení milosti. Svatý Tomáš Akvinský nám připomínal, že předpisy přidané církvi k evangeliu musejí být vyžadovány umírněně, „aby nečinily život věřících svízelným“, protože takto by naše náboženství zmučovalo do otroctví (srov. *ST*, I-II, q.107, art.4).

Shrnutí Zákona

60. Abychom se tomu vyhnuli, je dobré připomenout, že existuje hierarchie ctností, která nás vybízí hledat to podstatné. Primát patří teologálním ctnostem, jejichž předmětem a motivem je Bůh. A středem je láska. Svatý Pavel říká, že to, co se opravdu počítá, je „víra, která se projevuje láskou“ (*Gal* 5,6). Jsme povoláni pozorně pečovat o lásku, „neboť kdo druhého miluje, splnil Zákona. [...] Naplněním Zákona je tedy láska“ (*Řím* 13,8.10). „Celý Zákona je totiž ve své plnosti obsažen v jediné větě: *Miluj svého bližního jako sebe*“ (*Gal* 5,14).

61. Řečeno jinými slovy: v hutné změti příkazů a předpisů vytváří Ježíš průchod, který umožňuje rozlišovat dvě tváře: Otcovu a bratrovu. Nepředává nám dvě formule či dva předpisy navíc. Odevzdává nám dvě tváře - nebo lépe jedinou - tu Boží, která se zračí v mnohých. V každém bratrovi, zejména tom nejmenším, slabém, bezbranném a potřebném se totiž zračí Boží obraz.

62. Pán ať osvobodí církev od nových forem gnosticizmu a pelagianismu, které ji komplikují a brzdí na její cestě ke svatosti! Tyto deviace se vyjadřují různými formami, podle vlastního temperamentu a vlastních charakteristik. Proto každého vybízím, aby se tázal a rozlišoval před Bohem, jak se v jeho životě mohou projevat.

Kapitola III. V MISTROVĚ SVĚTLE

63. O tom, co je to svatost, mohou existovat různé teorie, oplývající vysvětleními a distinkcemi. Tyto reflexe mohou být užitečné, ale nic nemůže být poučnější než vrátit se k Ježíšovým slovům a dobrat se jeho způsobu předávání pravdy. Ježíš vysvětlil ve vši jednoduchosti, co znamená být svatými, když nám zanechal blahoslavenství (srov. *Mt* 5,2-12; *Lk* 6,20-23). Ta jsou křesťanovým průkazem totožnosti. Ptá-li se tedy někdo z nás, jak se stát dobrým křesťanem, odpověď je jednoduchá: je zapotřebí, aby každý svým způsobem konal to, co říká Ježíš v promluvě o blahoslavenstvích (Srov. *Kázání z Domu sv. Marty*, 9.6.2014). V nich se rýsuje tvář Mistra, jíž jsme povoláni dát zazářit v každodennosti svého života.

64. Slovo „šťastný“ či „blahoslavený“ se stává synonymem slova „svatý“, protože vyjadřuje, že člověk, který je věrný Bohu a žije Jeho Slovo, dosahuje pravého života v sebedarování.

Protiproud

65. Jakkoli nám Ježíšova slova mohou připadat poetická, jdou nicméně velmi proti proudu vzhledem k tomu, co je obvyklé a co se dělá ve společnosti, a třebaže nás toto Ježíšovo poselství přitahuje, ve skutečnosti nás přivádí k jinému životnímu stylu. Blahoslavenství v žádném případě nejsou lehká či povrchní. Naopak, můžeme je žít jedině, pokud nás prostoupí Duch svatý celou svou silou a osvobodí nás od slabosti sobectví, lenosti a domýšlivosti.

66. Vraťme se a znovu naslouchejme Ježíši s veškerou láskou a úctou, kterou si zaslouží Mistr. Dovolme, aby nás svými slovy zasáhl, vyprovokoval a znovu povolal ke skutečné změně života. Jinak bude svatost pouhým slovem. Připomeňme si nyní jednotlivá blahoslavenství v podání Matoušova evangelia (srov. 5,3-12).

„Blahoslavení chudí v duchu, neboť jejich je nebeské království.“

67. Evangelium nás zve k uznání pravdy o svém srdci, abychom viděli, kam vkládat jistotu svého života. Normálně si je boháč svým majetkem jist a domnívá se, že je-li ohrožen majetek, rozpadá se veškerý smysl jeho života. Sám Ježíš nám to řekl v podobenství o úrodě, když mluvil o člověku, který si byl jistý sebou, jako o bláznovi, který neuvažuje o tom, že může ještě téhož dne zemřít (srov. Lk 12,16-21).

68. Majetek ti nezajistí nic. Naopak, když se srdce pokládá za bohaté, je se sebou natolik spokojené, že nemá prostor pro Boží Slovo, pro lásku k bratřím, ani pro potěšení nad tím, co je v životě nejdůležitější. Zbavuje se tak největšího majetku. Proto Ježíš nazývá blahoslavenými chudé v duchu, ty, kdo mají chudé srdce, do něhož může vstupovat Pán svojí ustavičnou novostí.

69. Tato chudoba v duchu velmi souvisí se „svatou indiferencí“, kterou předkládal svatý Ignác z Loyoly a v níž se dosahuje nádherné vnitřní svobody: „Proto je nutné, abychom se vůči stvořeným věcem stali indiferentními ve všem, co je dovoleno svobodě našeho rozhodnutí a není jí zakázáno. A tak, co se nás týká, nemáme chtít více zdraví než nemoc, bohatství než chudobu, čest než potupu, dlouhý život než krátký; a stejně tak ve všech ostatních věcech“ (*Duchovní cvičení*, 23).

70. Lukáš nemluví o chudobě „v duchu“, nýbrž říká, abychom byli „chudí“ a dost (srov. Lk 6,20), a tak nás také vyzývá ke střídmemu a prostému životu. Takto nás volá, abychom sdíleli život těch nejnuznějších, život vedený apoštoly, a vpsledku tak napodobovali Ježíše, který, „ačkoli bohatý, stal se pro nás chudým“ (2 Kor 8,9). Být chudí v srdci - to je svatost.

„Blahoslavení tiší, neboť oni dostanou zemi za dědictví.“

71. To je silný výraz v tomto světě, který je od počátku místem nepřátelství, kde jsou hádky všude, kde je na všech stranách nenávisť, kde jsou ti druzí neustále klasifikováni podle svých idejí, zvyklostí a dokonce i podle způsobu mluvy a oblečení. Celkově vzato, jde o království domýšlivosti a marnivosti, kde se každý domnívá, že má právo povyšovat se nad ostatní. Nicméně, Ježíš, ačkoli se to zdá nemožné, nabízí jiný styl: mírnost. Tu praktikoval se svými učedníky a rozjímáme o ní při jeho vjezdu do Jeruzaléma: „Hle, tvůj král k tobě přichází, pokorný, sedí na oslu, na oslátku, mláděti soumara“ (Mt 21,5; srov. Zach 9,9).

72. Říká: „Učte se ode mě, neboť jsem tichý a pokorný srdcem, a naleznete pro své duše odpočinek“ (Mt 11,29). Žijeme-li v postoji rozčilení a arogance vůči druhým, unavíme se a usoužijeme. Díváme-li se však na jejich omezení a defekty s jemnocitem a mírností, aniž bychom se cítili nadřazení, můžeme jim podat pomocnou ruku a zamezíme plýtvání energií na zbytečné hořekování. Pro svatou Terezii z Lisieux „dokonalá láska znamená snášet nedostatky druhých a absolutně se nedívat jejich slabostem“ (*Rukopis C*,12r).

73. Pavel zmiňuje mírnost jako plod Ducha svatého (srov. Gal 5,23) a pro případ, že nám špatné skutky bratra dělají starosti, navrhuje, abychom jej upomenuli „v duchu mírnosti“ (srov. Gal 6,1). Podotýká však: „dávej pozor každý sám na sebe, aby ses nedostal do pokušení i ty“ (). I vlastní víru a svá přesvědčení je třeba hájit s jemností (1 Petr 3,16). Dokonce s odpůrci se má nakládat s vlídností (2 Tim 2,25). V církvi jsme často chybovali tím, že jsme tuto pobídku od Božího Slova nepřijímali.

74. Mírnost je dalším výrazem vnitřní chudoby toho, kdo vkládá svoji důvěru pouze v Boha. V Bibli se totiž často užívá téhož slova *anawim* pro označení chudých a tichých. Někdo by mohl namítnout: „Kdybych byl tak tichý, budou si myslet, že jsem blázen, hlupák a slaboch.“ Možná ano, ale ponecháme druhé, ať si to myslí. Je lépe být stále tiší, a naše velká očekávání se uskuteční: tiší „dostanou zemi za dědictví“, tj. uvidí ve svém životě naplnění Božích příslibů. Mírní totiž, nehladě na okolnosti, doufají v Pána a ti, kdo doufají v Pána, budou vlastnit zemi a těšit se z hlubokého klidu (srov. Žl 37,9.11). Zároveň jim důvěřuje Pán: „Laskavě pohlédnu na toho, kdo je pokorný a zkroušený, kdo se chvěje před mým slovem“ (Iz 66,2). Reagovat tichou pokorou – to je svatost.

„Blahoslavení plačící, neboť oni budou potěšeni.“

75. Svět nám nabízí opak: zábavu, potěšení, rozptýlení, povyražení, a říká nám, že to je to, co činí život dobrým. Světák ignoruje a dívá se jinam, když se vyskytnou problémy nemoci či bolesti v rodině či jeho okolí. Svět nechce plakat. Raději bolestné situace ignoruje, zastírá a skrývá. Vynakládá se mnoho energie na útěk před situacemi, ve kterých se vyskytuje utrpení, a to v domnění, že lze utulit realitu, ve které nikdy, nikdy nemůže chybět kříž.

76. Člověk, který vidí, jak se věci skutečně mají, se nechá proniknout bolestí a pláče ve svém srdci, je schopen dosáhnout hloubky života a být opravdu šťastný (Od patristických dob si církve cení daru slz. V Římském misálu sv. Pia V. je modlitba *Ad petendam compunctionem cordis* – Za obdržení daru slz, a stojí za zmínku: „Bože všemohoucí a nejtíší, který jsi učinil, aby ze skály vytryskla živá voda pro žíznící lid, učni, aby z tvrdosti našeho srdce vytryskly slzy lítosti a mohli jsme tak oplakávat svoje hříchy a dosáhnout odpuštění pro tvé milosrdenství“ – *Missale Romanum*, 1962, str. 110). Takový člověk je potěšen Ježíšovou útěchou a nikoli tou, kterou skýtá svět. Tak je možné mít odvahu ke sdílení utrpení s druhými a neutíkat před bolestnými situacemi. Takto lze objevit, že život má smysl, když podporujeme druhé v jejich bolesti, chápeme úzkosti druhých a přinášíme jim úlevu. Takový člověk cítí, že druhý je tělem jeho těla, nemá strach přiblížit se k němu, aby se dotknul jeho rány, a má soucit až do té míry, že zakouší, jak mizí vzdálenosti. Takto lze přijmout pobídku svatého Pavla: „Plačte s plačícími“ (*Řím 12,15*). Umět plakat s druhými – to je svatost.

„Blahoslavení, kdo lační a žízní po spravedlnosti, neboť oni budou nasyceni.“

77. „Hlad a žízeň“ jsou velmi intenzivní zkušenosti, protože se týkají primárních potřeb a souvisejí s pudem sebezáchovy. Jsou lidé, kteří takto intenzivně touží po spravedlnosti a přejí si ji velice silně. Ježíš říká, že budou nasyceni, takže dříve či později spravedlnost přijde. A my můžeme spolupracovat, aby to bylo možné, i když ne vždycky vidíme výsledky tohoto nasazení.

78. Avšak spravedlnost, kterou navrhuje Ježíš, není ta, kterou hledá svět, nezřídká je pošpiněna nízkými zájmy a tak či onak je manipulována. Skutečnost nám ukazuje, jak snadno se lze ocitnout na šikmé ploše korupce a podílet se na každodenní politice onoho „dám, protože mi dávají“, ve které je všechno obchod. Kolik jen lidí trpí nespravedlnostmi a bezmocně přihlížejí, jak se druzí střídají při krájení společného koláče. Někteří se vzdávají zápasu o pravou spravedlnost a raději nastupují na vůz vítěze. To nemá nic společného s hladem a žízní po spravedlnosti, kterou chválí Ježíš.

79. Tato spravedlnost se začíná uskutečňovat v životě každého, jakmile jsou přijímána spravedlivá rozhodnutí, a vyjadřuje se usilím o spravedlnost pro chudé a slabé. Slovo „spravedlnost“ může být zajisté synonymem věrnosti Boží vůli v celém našem životě, ale pokud tomu přikládáme velmi všeobecný smysl, zapomínáme, že se projevuje zejména ve spravedlnosti vůči bezbranným: „Hleďte spravedlnost, přispějte utlačenému, sirotku pomozte k právu, zastaňte se vdovy“ (Iz 1,17). Hledat spravedlnost hladem a žízní je svatost.

„Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství.“

80. Milosrdenství má dva aspekty: dát, pomáhat a sloužit druhým a také odpustit a chápat. Matouš to shrnuje ve zlatém pravidle: „Co tedy chcete, aby lidé dělali vám, to všechno i vy dělejte jim“ (Mt 7,12). Katechismus nám připomíná, že tento zákon je třeba aplikovat „v každém případě“ (KKC, 1789), zejména když někdo „někdy musí čelit situacím, v nichž mravní úsudek není tak jistý“ (KKC, 1787).

81. Dát a odpustit je pokusem reprodukovat ve svém životě drobný odlesk dokonalosti Boha, který

dává a odpouští překypujícím způsobem. Z tohoto důvodu nenacházíme v Lukášově evangeliu výraz „budte dokonalí“ (Mt 5,48), nýbrž „budte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec! Nesudte, a nebudete souzeni, nezavrhuje a nebudete zavrženi. Odpouštějte, a bude vám odpuštěno. Dávejte, a dostanete“ (Lk 6,36-38). A potom dodává něco, co bychom neměli přehlédnout: „Jakou mírou měříte, takovou se naměří zas vám“ (Lk 6,38). Míra, kterou používáme při chápání a odpouštění, bude aplikována na odpuštění nám. Míra, kterou aplikujeme při dávání, bude v nebi aplikována na naši odměnu. Nevyplatí se na to zapomenout.

82. Ježíš neříká „blahoslavení ti, kdo plánují pomstu“, nýbrž nazývá blahoslavenými ty, kteří odpouštějí a činí tak sedmdesátkrát“ (Mt 18,22). Je třeba myslet na to, že všichni tvoříme zástup těch, kterým bylo odpuštěno. Na nás všechny bylo shlédnuto božským soucitem. Pokud upřímně přistoupíme k Pánu a zbystríme svůj sluch, pravděpodobně občas zaslechne tuto výčitku: „Neměl ses i ty smilovat nad svým druhem, jako jsem se smiloval já nad tebou?“ (Mt 18,33). Dívat se a jednat milosrdně – to je svatost.

„Blahoslavení čistého srdce, neboť oni budou vidět Boha.“

83. Vztahuje se na toho, kdo má prosté, ryzí srdce bez přetvářky, protože srdce, jež umí milovat, nenechá vstoupit do svého života nic, co tuto lásku ohrožuje, oslabuje nebo uvádí do nebezpečí. Srdcem jsou v Bibli naše pravé úmysly, to co skutečně hledáme a přejeme si, navzdory tomu, co ukazujeme: „Člověk soudí podle zdání. Hospodin vidí do srdce“ (1 Sam 16,7). On se snaží promlouvat k našemu srdci (srov. Oz 2,16) a tam chce vepsat svůj Zákon (srov. Jer 31,33). Nakonec nám chce dát nové srdce (srov. Ez 36,26).

84. „Především střež a chraň své srdce“ (Př 4,23). Nic poskvrněného falší není pro Pána skutečná hodnota. On „utíká před lstí, uniká nerozvážným myšlenkám“ (Mdr 1,5). Otec, který „vidí ve skrytosti“ (Mt 6,6), poznává, co není čisté, tedy to, co není upřímné, ale je pouhou slupkou a zdáním.

85. Je pravda, že není lásky bez skutků, ale toto blahoslavenství nám připomíná, že Pán očekává oddanost vůči bratru plynoucí ze srdce, poněvadž „i kdybych rozdál všechno, co mám, a pro druhého do ohně skočil, ale neměl lásku, nic mi to neprospěje“ (1 Kor 13,3). V Matoušově evangeliu také vidíme, že to, co vychází ze srdce, činí člověka nečistým (srov. Mt 15,18), protože odtud vycházejí vraždy, krádeže, křivá svědectví apod. (srov. Mt 15,16). V úmyslech srdce mají původ touhy a upřímná rozhodnutí, která námi skutečně hýbou.

86. Když srdce miluje Boha a bližního (srov. Mt 22,36-40), a je to jeho pravý úmysl, nikoli prázdná slova, pak je toto srdce čisté a může vidět Boha. Svatý Pavel ve své velepísni na lásku připomíná, že „nyní vidíme jen jako v zrcadle, nejasně“ (1 Kor 13,12), ale v míře, v níž opravdu kraluje láska, budeme schopni uvidět „tváří v tvář“ (tamt.). Ježíš slibuje, že ti, kdo mají čisté srdce, „budou vidět Boha“. Uchovat srdce čisté ode všeho, co špiní lásku, je svatost.

„Blahoslavení tvůrci pokoje, neboť oni budou nazváni Božími syny.“

87. Toto blahoslavenství nás přivádí k zamyšlení nad četnými a opakujícími se válkami. Pro nás je dosti obvyklé, že zapřičiňujeme války nebo přinejmenším nedorozumění. Například, když něco o někom slyším a jdu to povědět druhému, možná v poněkud rozšířenější verzi. A když dokážu způsobit ještě větší škodu, zdá se mi, že jsem dosáhnul většího zadostiučnění. Svět tvořený tlachy těch, kteří se věnují kritizování a ničení, nebuduje mír. Tito lidé jsou spíše nepřáteli pokoje a v žádném případě nejsou blahoslavení. (Nactiutrhání a pomlouvání jsou jako teroristický čin: odpálí se bomba, která devastuje, zatímco atentátník odchází, šťastný a spokojený. To je něco zcela jiného než šlechtnost toho, kdo si přijde promluvit tváří v tvář, klidně a upřímně, a smýšlí o druhém dobře.)

88. Mírumilovní jsou zdrojem pokoje, budují mír a sociální přátelství. A těm, kdo se snaží rozsévat všude pokoj, Ježíš dává překvapivý příslib: „Budou nazváni Božími syny“ (Mt 5,9). Po svých učednících žádal, aby po vstupu do nějakého domu řekli: „Pokoj tomuto domu!“ (Lk 10,5). Boží Slovo vybízí každého věřícího, aby spolu s ostatními hledal pokoj“ (srov. 2 Tim 2,22), protože „rozsévají v pokoji semeno, jehož plodem je spravedlnost“ (Jak 3,18). A máme-li v nějakém případě ve svém společenství pochyby o tom, co je třeba dělat, „usilujme o to, co slouží k pokoji“ (Řím 14,19), protože jednota má převahu nad konfliktem. (V určitých situacích může být nezbytné

mluvit o těžkostech nějakého bratra. V takových případech se může stát, že je podána interpretace namísto objektivního faktu. Zaujetí (vášeň) deformuje konkrétní realitu faktu, transformuje ji na interpretaci a předává se subjektivním zatížením. Tak se ničí realita a nerespektuje se pravda o druhém.)

88. Není snadné budovat tento evangelní pokoj, který nevyklučuje nikoho, nýbrž integruje i ty, kteří jsou trochu divní, blázniví, nedůtkliví a komplikovaní, lidi vyžadující pozornost, odlišné a těžce životem zkoušené lidi i ty, kteří mají jiné zájmy. Je to svízelné a vyžaduje to velkou otevřenost mysli a srdce, poněvadž nejde o „vytváření konsenzu od zeleného stolu či prchavého míru pro šťastnou menšinu“ (*Evangelii gaudium*, 218), ani o projekt „vyvolených pro jen několik vybraných“ (*tamt.*, 239). Nejde ani o ignorování či zastírání konfliktů, nýbrž o „ochotu snášet konflikt, řešit ho a přetvořit ho na spojující článek nového procesu“ (*tamt.*, 227). Jde o to stát se tvůrci pokoje, neboť vytváření pokoje je umění, jež vyžaduje klid, kreativitu, vnímavost a obratnost. Rozsévát pokoj kolem nás – to je svatost.

„Blahoslavení, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost, neboť jejich je nebeské království.“

90. Ježíš sám zdůrazňuje, že tato cesta jde proti proudu až do té míry, že utváří lidi, kteří svým životem ve společnosti zavádějí diskusi a jsou nepohodlní. Ježíš připomíná, kolik lidí je a bylo pronásledováno jednoduše proto, že se zasazovali o spravedlnost a plnili svoje závazky vůči Bohu i druhým. Pokud nechceme upadnout do temné průměrnosti, nedomáhejme se pohodlného života, protože „kdo by chtěl svůj život zachránit, ztratí ho“ (*Mt 16,25*).

91. Nelze čekat, až bude pro život podle evangelia všechno kolem nás příznivé, protože mocenské ambice a světské zájmy často hrají proti nám. Svatý Jan Pavel II. mluvil o reálné možnosti odcizené společnosti, jež uvízne v politické, mediální, ekonomické, kulturní, ba dokonce i náboženské osnově, která brání jejímu autentičtějšímu lidskému a sociálnímu rozvoji. V odcizené společnosti se život podle blahoslavenství stává obtížným, neoblíbeným, podezřelým a vysmívaným: „Odcizuje se společnost, která svým společenským uspořádáním, výrobou a spotřebou ztěžuje životní sebedarování a vytvoření mezilidské solidarity“ (*Centesimus annus*, 41c).

92. Kříž, zejména únava a útrapy, jež snášíme, když se snažíme žít podle přikázání lásky a kráčet cestou spravedlnosti, je zdrojem zrání a posvěcení. Připomeňme, že mluví-li Nový zákon o utrpeních, které je třeba snést pro evangelium, vztahuje se právě k pronásledování (srov. *Sk 5,41; Flp 1,29; Kol 1,24; 2 Tim 1,12; 1 Petr 2,20; 4,14-16; Zj 2,10*).

93. Mluvíme ovšem o nevyhnutelných pronásledováních, nikoli o těch, která bychom si mohli sami způsobit špatným jednáním vůči druhým. Svatý není odtazitým excentrikem, který je nesnesitelný svojí marnivostí, negativitou a záští. Kristovi apoštolové takoví nebyli. Kniha Skutků apoštolů mnohokrát zdůrazňuje, že se u lidu těšili sympatiím a „všeobecné oblibě“ (*2,47; srov. 4,21.33; 5,13*), zatímco někteří vládcí je vyhledávali a pronásledovali (srov. *4,1.3; 5,17-18*).

94. Pronásledování není záležitost minulosti, protože se děje také dnes, jak krvavé v případech mnoha současných mučedníků, tak subtilnější skrze pomluvy a překrucování. Ježíš říká, že dosáhneme blahoslavenství, „když vám budou kvůli mně vylhaně připisovat každou špatnost“ (*Mt 5,11*). Jindy jde o posměch, který se pokouší znetvořit naši víru a učinit z nás směšné lidi. Vydávat se denně cestou evangelia, ačkoli to způsobuje problémy – to je svatost.

Hlavní pravidlo jednání

95. V 25. kapitole Matoušova evangelia (vv.31-46) se Ježíš vrací k jednomu z těchto blahoslavenství, ve kterém prohlašuje blahoslavenými *milosrdné*. Hledáme-li svatost, která je milá Bohu, najdeme právě v tomto textu pravidlo jednání, na jehož základě budeme souzeni: „Měl jsem hlad, a dali jste mi najíst, měl jsem žízeň, a dali jste mi napít; byl jsem na cestě a ujali jste se mně, byl jsem nahý, a oblékli jste mě; byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste ke mně“ (*Mt 25,35-36*).

Z věrnosti k Mistrovi

96. Být svatými proto neznamená pást se očima na domnělé extázi. Svatý Jan Pavel II. říkal, že „pokud opravdu stavíme na kontemplaci Krista, budeme ho moci rozeznat především ve tvářích

těch, s nimiž se on sám ztotožnil" (*Novo millenio ineunte*, 49). Text *Mt 25,35-36* „není pouhá pozvánka ke skutkům lásky, ale lekce kristologie, která osvětluje Kristovo tajemství" (*tamt.*). V této výzvě rozpoznávat Ježíše v chudých a trpících se zjevuje samo Kristovo srdce, Jeho cítění a nejhlubší rozhodnutí, kterým se všichni svatí snaží přizpůsobovat.

97. Vzhledem k síle těchto Ježíšových požadavků je mojí povinností jakožto Jeho náměstka požádat křesťany, aby je přijali a v upřímné otevřenosti akceptovali *sine glossa*, to znamená bez komentářů, přetřásání a výmluv, které jim odebírají moc. Pán nám jasně ukázal, že svatost nelze chápat ani žít, odhlížeje od těchto požadavků, protože milosrdenství je „samotná podstata Ježíšova evangelia" (*list velkému kancléři Papežské katolické univerzity v Argentíně*, 3.3.2015).

98. Když potkám člověka, který nocuje v nepohodě a chladu, mohu mít dojem, že jde o nějakou hromádku, jež mne obtěžuje svojí nepředvídatelností, otravného delikventa, překážku na mé cestě, dotěrný bodec v mém svědomí, problém, který mají řešit politici, a možná také odpadek, který špiní veřejný prostor. Anebo mohu reagovat na základě víry a lásky a uznat v něm lidskou bytost, jež má stejnou důstojnost jako já, tvora nekonečně milovaného Otcem, Boží obraz, bratra vykoupeného Kristem. To znamená být křesťany! Anebo lze snad chápat svatost, nehledě na toto živoucí uznání důstojnosti každé lidské bytosti? (Vzpomeňme na reakci milosrdného Samaritána před židem ležícím u cesty – *Lk 10,30-37*).

99. Křesťanům to přináší zdravou a stálou nespokojenost. Ačkoli by poskytnutí podpory jedinému člověku již ospravedlňovalo všechno naše úsilí, nestačí nám to. Kanadští biskupové jasně prohlásili, že podle biblického učení ve Svatém roce nejde jen o prokázání několika dobrých skutků, nýbrž o hledání sociální změny, „aby se osvobodily také budoucí generace, přičemž zřejmým cílem má být obnova spravedlivých sociálních a ekonomických systémů tak, aby už nedocházelo k exkluzi" (Konference kanadských biskupů, Komise pro sociální záležitosti, otevřený list parlamentu: *Obecné dobro či exkluze, volba pro Kanadany*, 1.2.2001)

Ideologie, které mrzačí jádro evangelia

100. Ideologie nás někdy přivádějí ke dvěma neblahým omylům. Na jedné straně je omyl těch křesťanů, kteří tyto požadavky evangelia oddělují od osobního vztahu k Pánu, od vnitřního spojení s Ním, od milosti. Takto se křesťanství transformuje na pouhou nevládní organizaci, čímž se mu odnímá jasná spiritualita, kterou tak dobře prožívali a projevíli svatý František z Assisi, svatý Vincenc de Paul, svatá Tereza z Kalkaty a mnozí jiní. U těchto velkých světců ani modlitby, ani láska k Bohu, ani četba evangelia neumenšily nadšení a účinnost jejich služby bližnímu, nýbrž docela naopak.

101. Neblahý a ideologický je také omyl těch, kteří nedůvěřují sociálnímu nasazení druhých a považují ho za projev povrchnosti, zesvětštění, sekularizace, imanentismu, komunismu a populismu. Buď jej relativizují, jako by považovali jiné věci za důležitější, anebo se zajímali jen o určitou etiku či důvod, které hájí. Například obrana nevinného nenarozeného musí být zřetelná, pevná a věrlá, protože je ve hře důstojnost lidského života, který je vždy posvátný, což vyžaduje lásku ke každému člověku bez ohledu na jeho vývoj. Stejně posvátný je však život chudých, kteří se již narodili a zmítají se v bídě, osamocení, exkluzi, obchodu s lidmi, ve skryté eutanazii nemocných a starých lidí zbavených péče, v nových formách otroctví a všech formách skartace. (*Dokument z Aparecidy* učí, že bytí člověka „je vždy posvátné, od početí, ve všech fázích života až do přirozeného skonu, i po smrti," a jeho život má být chráněn „od početí, ve všech jeho fázích až do přirozené smrti" – *Generální konference episkopátu Latinské Ameriky a Karibiku*, 29.6.2007). Nelze si předsevzít ideál svatosti, který by ignoroval nespravedlnost tohoto světa, ve kterém někteří slaví, zbytečně utrácení a redukují život na konzumaci posledních novinek, zatímco druzí se dívají zvenčí a jejich život bídně míjí i končí.

102. Často lze slyšet, že vzhledem k relativismu a omylům nynějšího světa, by například situace migrantů měla být okrajové téma. Někteří katolíci tvrdí, že je to druhotné téma vzhledem k „vážným" tématům bioetiky. Takové řeči lze pochopit a politika, který hledí na svůj úspěch, avšak nikoli u křesťana, který by se měl vžít do situace bratra, riskujícího život ve snaze zajistit budoucnost svým dětem. Můžeme snad neuznat, že právě to po nás žádá Ježíš, když říká, že v každém, kdo je na cestě, přijímáme Jeho (*srov. Mt 25,35*)? Svatý Benedikt to přijal bez výhrad, a třebaže to mohlo „komplikovat" mnišský život, stanovil, aby všichni hosté, kteří přijdou do kláštera, byli přijímáni „jako sám Kristus" (*Řehole Benediktova*, 53) dokonce i úkonem klanění (), přičemž „zvláště usilovná péče se má věnovat chudým a poutníkům" (*tamt.*).

103. Něco podobného tvrdí Starý zákon, když říká: „Nesužij přistěhovalce a neutiskuj ho, neboť sami jste byli přistěhovalci“ (Ex 22,20). „Jestliže ve vaší zemi bude s tebou přebývat cizinec, nesmíš ho utiskovat. S cizincem, který bude s vámi přebývat, musíte jednat jako s jedním z vás. Budeš ho milovat jako sebe samého, neboť i vy jste byli cizinci v egyptské zemi“ (Lv 19,33-34). Nejedná se proto o vynález nějakého papeže nebo o přechodné delirium. I my jsme v nynějším kontextu povolání putovat k duchovnímu osvícení, jež nám prezentoval prorok Izaiáš jako odpověď na svůj dotaz, co je milé Bohu: „Lámej svůj chléb hladovému, popřej pohostinství bloudícím ubožákům; když vidíš nahého, obleč ho, neodmítej pomoc svému bližnímu. Tehdy vyrazí tvé světlo jak zora...“ (Iz 58,7-8).

Nejmilejší bohoslužba

104. Mohli bychom si myslet, že oslavujeme Boha jen bohoslužbou a modlitbou anebo jen dodržováním některých etických norem – je pravda, že *primát* náleží vztahu k Bohu – a zapomínáme, že kritérium hodnocení našeho života, je především to, co jsme učinili druhým. Modlitba je cenná, pokud živí každodenní prokazování lásky. Naše bohoslužba je milá Bohu, když mu přinášíme předsevzetí velkodušného života a dovoluujeme, aby se Boží dar, který v ní přijímáme, projevil v odevzdanosti bratřím.

105. Z téhož důvodu je nejlepším způsobem, jak rozlišit, zda je naše modlitba autentická, pozorujeme-li, do jaké míry se náš život proměňuje ve světle milosrdenství. Neboť „milosrdenství není pouze Otcovo jednání, ale stává se kritériem hodnocení, kdo jsou jeho pravé děti“ (*Misericordiae vultus*, 9). Je „klenbou, která nese život církve“ (,10). Rád bych ještě jednou zdůraznil, že ačkoli milosrdenství nevyklučuje spravedlnost a pravdu, „musíme především říkat, že milosrdenství je plností spravedlnosti a nejjasnějším projevem Boží pravdy“ (*Amoris laetitia*, 311). Je „klíčem k nebi“ (*Evangelii gaudium*, 197).

106. Nemohu opominout zmínku o otázce, kterou si položil svatý Tomáš Akvinský, když se ptal, jaké naše skutky jsou největší, tedy jaké naše zevnější skutky nejlépe manifestují naši lásku k Bohu. Bez váhání odpověděl, že spíše než bohoslužba jsou to skutky milosrdenství vůči bližnímu (*Summa theologiae*, II-II, 30,4): „Nekonáme bohoslužbu přinášením obětí a darů ku prospěchu Boha, nýbrž ku prospěchu svému a bližních. On totiž nepotřebuje naše oběti, ale chce, abychom je přinášeli ze své zbožnosti k užítku bližního. Proto je milosrdenství, které pomáhá druhému v nouzi, obětí Jemu nejmilejší, poněvadž bližnímu zjednává dobro nejvíce zblízka“ (*tamt.*, ad 1).

107. Kdo má touhu doopravdy oslavit Boha svým životem a skutečně touží po svém posvěcení, aby svojí existencí oslavil Svatého, je povolán se soužit, strávit a vyčerpat ve snaze o prokazování skutků milosrdenství. Velice dobře to pochopila svatá Matka Tereza z Kalkaty: „Ano, mám mnohé lidské slabosti, spoustu lidské bídy. [...] On se však snižuje a slouží si námi, tebou i mnou, aby navzdory našim hříchům, navzdory naší bídě a našim nedostatkům přebývala ve světě Jeho láska a soucit. On na nás závisí ve svojí lásce ke světu a v prokazování toho, jak jej miluje. Ano, staráme se příliš o sebe a nezbyvá nám čas na druhé.“ (*Cristo en los Pobres*, Madrid 1981, 37-38).

108. Hedonistický konzumismus si s námi může nepěkně zahrát, když se v posedlosti zábavou přehnaně soustředíme na sebe a svoje práva a vyhroceně se dožadujeme volného času, abychom si jej užívali. Obtížně pak budeme přijímat závazek a věnovat energii na pomoc někomu, kdo na tom není dobře, pokud nebudeme pěstovat určitou střídmost a nebudeme bojovat proti této horečce, kterou nám ukládá konzumní společnost, aby nám prodala zboží a nakonec nás přetvořila v ubohé nenasycené, kteří chtějí všechno mít a všechno vyzkoušet. Také konzumace povrchních informací a formy rychlé a virtuální komunikace mohou být omračujícím faktorem, který nám bere veškerý čas a vzdaluje nás od trpícího těla bratří. Uprostřed aktuálního víření zní znovu evangelium a nabízí nám jiný, zdravější a šťastnější život.

109. Síla svědectví světců spočívá v životě podle blahoslavenství a podle pravidla jednání z posledního soudu (srov. Mt 25,31-36). Je to pár jednoduchých, ale praktických slov platných pro všechny, protože křesťanství je především k tomu, aby se praktikovalo, a pokud je předmětem reflexe, má hodnotu pouze tehdy, pomáhá-li procházet evangelium v každodenním životě. Vřele doporučuji často si číst tyto velké biblické texty, připomínat si je, modlit se s nimi a pokoušet se je ztělesnit. Budou nám k užítku a opravdu nás učiní šťastnými.

Kapitola IV.

NĚKOLIK CHARAKTERISTIK SVATOSTI V NYNĚJŠÍM SVĚTĚ

110. V širokém rámci svatosti, jak ji podávají blahoslavenství a *Mt 25,31-46*, bych rád poukázal na některé charakteristiky či duchovní výrazy, jež jsou podle mého soudu nezbytné pro porozumění životnímu stylu, ke kterému nás volá Pán. Nezdržím se výkladem prostředků posvěcování, které známe: různé metody modlitby, drahocenné svátosti eucharistie a smíření, přinášení obětí, různé formy zbožnosti, duchovní vedení a mnohé jiné. Poukáži jenom na některé aspekty povolání ke svatosti, jež, doufám, zaznějí znovu zvláštním způsobem.

111. Charakteristiky, které chci ozřejmit, nejsou úplným výčtem modelů svatosti, ale zachycují pět velkých projevů lásky k Bohu a k bližnímu, jež považuji za obzvláště důležité vzhledem k určitým rizikům a omezením dnešní kultury, v níž se projevuje nervózní a vznětlivá úzkostlivost, která nás rozptyluje a oslabuje; negativita a smutek; pohodlná, konzumní a sobecká omrzelost; individualismus a četné formy falešné spirituality, jež nevedou k setkání s Bohem a dominují nynějšímu religióznímu trhu.

Snášenlivost, trpělivost a mírnost

112. První z těchto velkých charakteristik: zůstat soustředěni a upevněni v Bohu, který miluje a podpírá. Na základě této vnitřní pevnosti je možné snášet a vydržet protiklady, životní peripetie a také agrese druhých, jejich nevěrnost a defekty: „Je-li Bůh s námi, kdo proti nám?“ (*Řím 8,31*). Toto je zdroj pokoje, který vyjadřuje světec svými postoji. Na základě této niterné solidnosti je svědectví svatosti v našem uspěchaném, náladovém a agresivním světě tvořeno trpělivostí a stálostí v dobrém. Je to věrnost lásky, protože, kdo se spoléhá (*pistis*) na Boha, může být věrný (*pistos*) také bratrům, neopouští je v těžkých momentech, nenechává se strhnout úzkostí a zůstává nablízku druhým, i když mu to nepřináší bezprostřední uspokojení.

113. Svatý Pavel vybízel římské křesťany, aby „nikomu neodpláceli zlým za zlé“ (srov. *Řím 12,17*), „nezjednávali si svoje právo sami“ (v.19), „nedopustili, aby je zlo přemohlo“, nýbrž „přemáhali zlo dobrem“ (srov. v.21). Tento postoj není výrazem slabosti, nýbrž pravé síly, protože Bůh sám „je pomalý ke hněvu, ale veliký svou mocí“ (*Nah 1,3*). Slovo Boží nás napomíná: „Daleko ať je od vás každá zahořklost, prchlivost, hněv, hádání, nactiutrhání a všechny druhy špatnosti“ (*Ef 4,31*).

114. Je nezbytné bojovat a mít se na pozoru před našimi agresivními a egocentrickými náklonnostmi, aby nezapustily kořeny: „Ani když se rozhněváte, nenechte se strhnout ke hříchu“ (*Ef 4,26*). I v okolnostech, které nás deptají, můžeme vždycky hodit kotvu úpěnlivé prosby, která nás přivede k opětovnému spočinutí v Božích rukou a přiblíží ke zdroji pokoje: „O nic nemějte starost! Ale ve všem předkládejte Bohu své potřeby v modlitbě a prosbě s děkováním. Pak Boží pokoj, který převyšuje všechno pomýšlení, uchrání vaše srdce a vaše myšlenky“ (*Flp 4,6-7*).

115. I křesťané mohou mít účast na sítích verbálního násilí prostřednictvím internetu a v různých oblastech či prostorech digitální výměny. Dokonce v katolických médiích lze překročit meze, tolerovat nactiutrhání i pomluvy a stavět se mimo jakoukoli etiku a respekt vůči dobré pověsti druhých. Tak nastává nebezpečný dualismus, protože na těchto sítích se říkají věci, které by nebyly tolerovány ve veřejném životě, a vynořuje se snaha kompenzovat vlastní nespokojenost hněvivým vybíjením si touhy po pomstě. Je příznačné, že někdy se pod záminkou obrany jiných příkázání zcela přehlídí to osmé: „Nevydáš křivě svědectví“ a nelitostně se ničí pověst druhých. Tam se zcela nekontrolovaně ukazuje, že jazyk je „svět zla“ a „zapaluje celý náš život, protože je sám zapalován peklem“ (*Jak 3,6*).

116. Vnitřní pevnost je dílem milosti a chrání nás, abychom se nedali strhnout násilím, které proniká sociální život, protože milost zhaší marnivost a ztišuje srdce (*prautes*). Svatý neplývá svou energii hořekováním nad omyly druhých, je schopen přejít mlčením defekty bratří a vyhnout se verbálnímu násilí, které ničí a týrá, protože nemá za to, že mu přísluší být vůči druhým tvrdý, nýbrž je spíše pokládá „za lepší než je sám“ (*Flp 2,3*).

117. Neprospívá nám shlížet shůry dolů, brát na sebe roli nelitostných soudců, považovat druhé za nehodné a neustále poučovat. To je subtilní forma násilí. (Existuje mnoho forem šikanování, které, ačkoli se tváří elegantně, uctivě, ba dokonce velice duchovně, způsobují veliké škody sebeúctě druhých.) Svatý Jan od Kříže navrhol něco jiného: „Vždycky se raději nech poučovat ode všech, než abys sám chtěl poučovat třeba i jen toho, kdo je nejmenší ze všech“ (*Výstrahy*, 13). A dodával radu na zahnání démona: „Těš se z dobra jiných jako ze svého vlastního a chtěj, aby ve všech věcech dostávali přednost před tebou, a to vše s upřímným srdcem a daleko zaženeš ďábla a budeš

mít radost v srdci. A tohle se snaž uplatňovat ještě víc u těch, kdo ti jsou nejméně milí; a věz, že nebudeš-li to takhle provádět, nedospěješ k opravdové lásce k bližnímu ani v ní nepokročíš" (*tamt.*).

118. Pokora může v srdci zapustit kořeny jedině skrze ponížení. Bez něho není pokory ani svatosti. Jestliže nejsi s to snést a obětovat nějaké to ponížení, nejsi pokorný a nejsi na cestě ke svatosti. Svatost, kterou Bůh dává své církvi, přichází skrze ponížení Jeho Syna. Toto je cesta. Ponížení tě vede k připodobnění Kristu, je nevyhnutelnou součástí následování Krista: „Kristus trpěl za vás a zanechal vám tak příklad, abyste šli v jeho šlépějích“ (1 *Petr* 2,21). On ukazuje pokoru Otce, který se poníží, aby putoval se svým lidem, snáší jeho nevěrnost a reptání. Z tohoto důvodu měli apoštolové po svém ponížení „radost, že směli pro Ježíšovo jméno trpět příkoří“ (*Sk* 5,41).

119. Nemám na mysli jenom násilné situace mučednictví, ale také každodenní ponižování, které někteří snášejí kvůli zachování své rodiny, anebo když o sobě nechtějí mluvit a raději chválí druhé, než aby vyvyšovali sebe, vybírají si méně brilantní zaměstnání a někdy dokonce rádi přijímají nespravedlnost, aby ji obětovali Pánu: „Když děláte dobře, a přesto musíte trpět, je to milé Bohu“ (1 *Petr* 2,20). Neznamená to chodit se svěšenou hlavou, být málomluvný a stranit se společnosti. Někdy právě ten, kdo je svobodný od sobectví, může laskavě diskutovat, dovolávat se spravedlnosti nebo bránit slabé před mocnými, i když to bude mít negativní dopad na jeho image.

120. Neříkám, že ponížení je příjemné, protože to by byl masochismus, ale že jde o cestu napodobování Ježíše a růstu ve sjednocení s Ním. To je nesrozumitelné na přirozené rovině a svět takovou nabídku zesměšňuje. Je to milost, o kterou musíme úpěnlivě prosit: „Pane, až přijdou ponížení, pomoz mi pocítit, že jdu za tebou a jsem na tvojí cestě.“

121. Tento postoj předpokládá srdce zklidněné Kristem, svobodné od jakékoli agresivity, jež plyne z příliš velkého já. Toto zklidnění způsobené milostí nám umožňuje uchovávat vnitřní jistotu a odolávat, vytrvat v dobrém „i kdybych šel temnotou rokle“ (*Žl* 23,4) anebo „když se proti mně utáboří vojsko“ (*Žl* 27,3). Upevnění v Pánu, Skále, můžeme zpívat: „Usínám klidně, sotva si lehnu, vždyť ty sám, Hospodine, dáváš mi přebývat v bezpečí“ (*Žl* 4,9). Vposledku je Kristus „naš pokoj“ (*Ef* 2,14) a „vedl naše kroky na cestu pokoje“ (*Lk* 1,79). On sdělil svaté Faustíně, že „lidstvo nenalezne pokoj, dokud se neobráti s důvěrou k mému milosrdenství“ (*Deníček. Boží milosrdenství v duši*, 300; KN 2001, str.165). Nepodlehne tedy pokušení hledat vnitřní jistotu v úspěších, prázdných potěšeních, v ovládnání druhých nebo společenském věhlasu: „Pokoj vám dávám“, ale „ne ten, který dává svět“ (*Jan* 14,27).

Radost a smysl pro humor

122. Co bylo doposud řečeno, nevede k závěru, že světcův duch je plachý, smutný, zatrpklý a melancholický, anebo má málo energie. Svatý je schopen žít radostně a se smyslem pro humor. Neztrácí realismus, osvěcuje druhé pozitivním duchem a je plný naděje. Být křesťany přináší „radost, jakou dává Duch svatý“ (*Řím* 4,17), protože „milování lásky nutně přináší radost. Kdo totiž miluje, je sjednocen s milovaným [...] Lásku proto následuje radost.“ (*Summa theologiae*, I-II, q.70, a.3). Přijali jsme krásu Jeho Slova „v mnohém soužení, s radostí Ducha svatého“ (1 *Sol* 1,6). Dovolíme-li Pánu, aby nás vyprostil z našeho krunýře a změnil náš život, pak budeme moci realizovat to, oč žádal svatý Pavel: „Radujte se stále v Pánu, opakují: Radujte se!“ (*Flp* 4,4).

123. Proroci ohlašovali Ježíšovu dobu, v níž žijeme, jako zjevení radosti: „Jásej a plesej“ (*Iz* 40,9); „Radostně se veselte, hory, neboť Hospodin těší svůj národ, smilovává se nad ubožáky“ (*Iz* 49,13); „Hlasitě zajásej, síónská dcero, zaplesej, dcero jeruzalémská, hle tvůj král k tobě přichází, je spravedlivý a přináší spásu“ (*Zach* 9,9). A nezapomeňme na Nehemiášovu exhortaci: „Nebudte zarmoucení, neboť radost z Hospodina je vaše síla!“ (*Neh* 8,10).

124. Maria, která dokázala odhalit novost, kterou přinesl Ježíš, řekla: „Můj duch jásal!“ (*Lk* 1,47) a Ježíš sám „zajásal v Duchu svatém“ (*Lk* 10,21). Když procházel, „zástup se radoval“ (*Lk* 13,17). Po Jeho vzkříšení se tam, kam přišli Jeho učedníci, všichni „převelice radovali“ (*Sk* 8,8). Ježíš nám dává jistotu: „Vy budete sice zarmoucení, ale váš zármutek se obrátí v radost. [...] Ale zase vás uvidím a vaše srdce se bude radovat, a vaši radost vám nikdo nevezme“ (*Jan* 16,20.22). „To jsem k vám mluvil, aby moje radost byla ve vás a aby se vaše radost naplnila“ (*Jan* 15,11).

125. Vyskytnou se tvrdé chvíle, kříže, ale nic nemůže zničit nadpřirozenou radost. „Přizpůsobuje se a přetváří a vždycky zůstává alespoň papskem světa, který se rodí z osobní jistoty, že jsme nekonečně a nade vše milováni“ (*Evangelii gaudium*, 6). Je to vnitřní jistota, klid plný naděje, jež nabízí duchovní útěchu, která je nesrozumitelná podle světských kritérií.

126. Radost je zpravidla doprovázena smyslem pro humor, což je evidentní např. u sv. Tomáše Mora, u sv. Vincence de Paul či sv. Filipa Neriho. Rozmrzelost není znamením svatosti: „Vzdal starost ze svého srdce“ (*Kaz* 11,10). Je toho tolik, co nám Pán „hojně poskytuje k užívání“ (1 *Tim* 6,17), takže někdy je smutek spojen s nevděčností a uzavřeností v sobě, až ztrácíme schopnost uznání Božích darů. (Doporučuji modlitbu sv. Tomáše Mora: »Dopřej mi chuť k jídlu, Pane, a také něco, co bych jedl, dej mi zdravé tělo, Pane, a nauč mě s ním zacházet. Dej mi zdravý rozum, Pane, ať vidím dobro kolem nás, ať se hříchem nevydším a napravit jej umím včas. Dej mi mladou duši, Pane, ať nenařiká, nereptá, dej, ať neberu moc vážně své pošetilé malé já. Dej mi, prosím, humor, Pane, a milost, abych chápal vtip, ať mám radost ze života a umím druhé potěšit. Amen.«).

127. Svoji otcovskou láskou nás Bůh vybízí: „Synu, když něco máš, využij to k vlastnímu dobru“ (*Sir* 14,11.14). Chce, abychom byli pozitivní, vděční a nekomplikovaní: „V den dobrý užívej dobra [...] Bůh učinil člověka přímého, ten však vyhledává samé smyšlenky“ (*Kaz* 7,14.29). V každé situaci je třeba udržovat flexibilního ducha a jednat jako svatý Pavel: „Naučil jsem se být spokojen s tím, co právě mám“ (*Flp* 4,11). Tak žil svatý František z Assisi, který se uměl dojmout z vděčnosti nad kouskem tvrdého chleba anebo šťastně chválit Boha za pouhý vánek, který se dotýkal jeho tváře.

128. Nemluvím o konzumistické a individualistické radosti, jež je tak často obsažena v některých kulturních zkušenostech dneška. Konzumismus totiž srdce pouze zatěžuje; může poskytnout příležitostná a přechodná potěšení, ale nikoli radost. Mám na mysli spíše onu radost, která se prožívá ve společenství, jež se sdílí a dává účast, protože „blaženější je dávat než dostávat“ (*Sk* 20,35) a „Bůh miluje radostného dárce“ (2 *Kor* 9,7). Bratrská láska zvětšuje naši schopnost radosti, protože nás uschopňuje těšit se z dobra druhých: „Radujte se s radujícími“ (*Řím* 12,15). „Máme radost z toho, když my jsme slabí, jen když vy jste silní“ (2 *Kor* 13,9). Když se však „soustředíme hlavně na své potřeby, odsuzujeme se k životu, ve kterém je málo radosti“ (*Amoris laetitia*, 110).

Odhodlání a horlivost

129. Svatost je zároveň *parresia*: odhodlání a evangelizační rozlet poznamenávající tento svět. Umožňuje to sám Ježíš, když nám jde vstříc a klidně a pevně opakuje: „Nebojte se“ (*Mk* 6,50). „Já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa“ (*Mt* 28,20). Tato slova nám umožňují kráčet a sloužit v postoji, jenž se vyznačuje odvahou, kterou Duch svatý vzbudil v apoštolech, když je přiměl hlásat Ježíše Krista. Odhodlání, nadšení, smělost v řeči, apoštolská horlivost – to všechno je obsaženo ve slovu *parresia*, kterým Bible vyjadřuje také svobodu života, který je otevřený, plný ochoty ve vztahu k Bohu i bratrům (srov. *Sk* 4,29; 9, 28; 28,31; 2 *Kor* 3,12; *Ef* 3,12; *Žid* 3,6; 10,19).

130. Blahoslavený Pavel VI. zmínil jako jednu z překážek evangelizace právě nedostatek *parresie*: „nedostatek horlivosti je tím horší, poněvadž vzniká v našem nitru“ (*Evangelii nuntiandi*, 80; Stojí za povšimnutí, že Pavel VI. vnitřně spojuje radost s *parresíí*. A stejně jako si posteskl nad „nedostatkem radosti a naděje“, tak naopak zdůrazňuje „sladkou a útěchyplnou radost ze šíření evangelia“, jež se pojí k vnitřnímu rozletu, který nikdo a nic nemůže udušit, poněvadž svět nemůže přijmout evangelium „od hlasatelů smutných a malomyslných“). Častokrát nás to strhává, abychom zůstali na pohodlném břehu. Pán nás však volá, abychom zajeli na hlubinu a spustili síť (*Lk* 5,4). Vybízí nás, abychom dali svůj život do jeho služeb. Když přilneme k Němu, najdeme odvalu dát všechny svoje charismata do služeb druhých. Kéž bychom vnímali, že nás nutí Jeho láska (srov. 2 *Kor* 5,14), a spolu se svatým Pavlem řekli: „Běda, kdybych nehlásal evangelium!“ (1 *Kor* 9,16).

131. Pohledme na Ježíše. Jeho hluboký soucit nebyl projevem soustředěnosti na sebe, nebyl ochromující, plachý či stydlivý jako se nezřídka stává nám, nýbrž zcela naopak. Byl to soucit, který Jej nutil vyjít ze sebe a mocně zvěstovat, posílat a udílet poslání uzdravovat a osvobozovat. Uznejme svoji slabost, ale nechme Ježíše, aby ji uchopil do svých rukou a poslal nás. Jsme křehcí,

ale poklad, který neseme, činí velikými nás, a může učinit lepšími a šťastnějšími ty, kteří jej přijímají. Odhodlání a apoštolská odvaha jsou pro misijní poslání rozhodující.

132. *Parresie* je pečetí Ducha, svědectvím autenticity zvěsti. Je to jistota, jež nám umožňuje chlubit se evangeliem, které hlásáme. Je to oblažující a nezdolná důvěra ve spolehlivého Svědka, jehož věrnost nám dává jistotu, že nás „nic neodloučí od Boží lásky“ (*Řím 8,39*).

133. Potřebujeme podnět Ducha, abychom nebyli ochromeni strachem a kalkulem a nezvykli si chodit jenom v bezpečných hranicích. Pamatujme, že to, co zůstává uzavřeno, zatuchne a přivodí nám nemoc. Když byli apoštolové pokoušeni dát se ochromit strachem z nebezpečí, začali se společně modlit a prosit o *parresii*: „Pohleď, Pane, jak vyhrožují! Dej svým služebníkům, aby tvoje slovo hlásali s veškerou odvahou“ (*Sk 4,29*). A odpovědí bylo, že „když skončili tuto modlitbu, otřásl se to místo, kde byli shromážděni, a všichni byli naplněni Duchem svatým, takže s odvahou hlásali Boží slovo“ (*Sk 4,31*).

134. Jako Jonáš v sobě stále nosíme latentní pokušení utéci na bezpečné místo, které se může jmenovat různě: individualismus, spiritualismus, uzavření do mikrosvětů, závislosti, zabydlenost, omílání zavedených schémat, dogmatismus, nostalgie, pesimismus, utíkání se k předpisům. Někdy s obtížemi opouštíme území, která známe a jsou přístupná. Nicméně, mohou nastat těžkosti jako bouře, velryba anebo červ, který nahlodá ricinový keř, takže vyschne, a Jonáš je vystaven větru a slunci. A stejně jako u Jonáše mohou tyto těžkosti přivádět nazpět k Bohu, který je shovívavý a chce nás vést po cestě ustavičné obnovy.

135. Bůh je vždycky novost, která nás stále pobízí k cestě a změně místa, abychom se dostali za to, co známe, na periferie a do hraničních oblastí. Přivádí nás tam, kde je lidství nejvíce raněno a kde lidské bytosti navzdory zdánlivé povrchnosti a konformismu, nadále hledají odpověď na otázku po smyslu života. Bůh nemá strach! Nemá strach! Vždycky překračuje naše schémata a nebojí se periferií. On sám se stal periferií (srov. *Flp 2,6-8; Jan 1,14*). Osmělíme-li se proto jít na periferie, nalezneme tam Boha. Už tam bude. Ježíš nás předchází v srdci onoho bratra, v jeho raněném těle, v jeho ztrápeném životě, v jeho potemnělé duši. On už tam je.

136. Je pravda, že je zapotřebí otevřít dveře Ježíši Kristu, protože On klepe a oslovuje (srov. *Zj 3,20*). Někdy se však ptám, zda kvůli nedýchatelnému vzduchu naší sebevztáženosti nebude Ježíš klepat uvnitř nás, abychom Jej nechali vyjít. V evangeliu vidíme, jak Ježíš „chodil od města k městu, od vesnice k vesnici a kázal a hlásal radostnou zvěst o Božím království“ (*Lk 8,1*). Také po zmrtvýchvstání, když se učedníci rozešli všemi směry, „Pán působil s nimi“ (*Mk 16,20*). Toto je dynamika, která plyne z opravdového setkání.

137. Zvyk nás svádí a tvrdí, že nemá smysl snažit se něco měnit a že v dané situaci nelze nic dělat, protože to vždycky tak bylo a šlo to také. Ze zvyku již nečelíme zlu a dovolujeme věcem, aby se děly, jak se dějí, anebo jak někdo rozhodl, aby se děly. Dovolme tedy Pánu, aby nás přišel probudit, otřásl námi v naší apatii a vysvobodit z netečnosti! Nedůvěřujme zvykovosti, dobře otevřme oči a uši, a zejména srdce, abychom se dali pohnout tím, co se děje kolem nás, jakož i voláním živého a působivého Slova Vzkříšeného.

138. Táhnou nás příklady mnoha kněží, řeholnic, řeholníků a laiků, kteří se věnují zvěstování a službě s velikou věrností, často s nasazením života a určitě na úkor svého pohodlí. Jejich svědectví nám připomíná, že církve nepotřebuje tolik byrokratů a funkcionářů, nýbrž nadšených misionářů, stravujících se zápalen sdílet pravý život. Svatí překvapují a zaskakují, protože jejich život nás volá, abychom vyšli z poklidné a uspávající průměrnosti.

139. Prosme Pána o milost, abychom neváhali, až nás Duch pobídne učinit krok vpřed; prosme o apoštolskou odvahu předávat evangelium druhým a nečinít ze svého života muzeum vzpomínek. V každé situaci dovolme Duchu svatému, aby nám umožnil rozjímat o dějinách v perspektivě zmrtvýchvstalého Ježíše. Tak bude moci církve namísto ochabování kráčet vpřed přijímáním Pánových překvapení.

Ve společenství

140. Je velice obtížné bojovat proti vlastní žádostivosti, léčkám a pokušením démona i sobeckého

světa, pokud jsme izolováni. Bombardování těmito svody je takové, že pokud jsme příliš osamoceni, snadno ztratíme smysl pro realitu, vnitřní jasnost a podlehneme.

141. Posvěcení je komunitní cesta a chodí se po ní ve dvou. Je to vidět u některých svatých komunit. V mnoha případech církev kanonizovala celé komunity, které hrdinsky žily podle evangelia anebo nabídly Bohu život všech svých členů. Pomysleme např. na sedm svatých zakladatelů řádu servitů (Služebníků Mariiných), sedm řeholnic prvního kláštera vizitinek v Madridu, na 27 mučedníků v Japonsku, na svatého Ondřeje Taegona a jeho druhy, na svatého Rocha Gonzálese a jeho druhy. Vzpomeňme také na nedávné svědectví blahoslavených trapistických mnichů v Tibhirine (Alžírsko), kteří se společně připravili na mučednictví. Zároveň je mnoho svatých manželských párů, v nichž jsou si manželé navzájem nástrojem posvěcení. Žít a pracovat s druhými je bezpochyby cesta duchovního růstu. Svatý Jan od Kříže říká učedníkovi, že přišel do kláštera, aby na něm „všichni pracovali a cvičili ho ve ctnostech“ (*Výstraha* 15).

142. Komunita je povolána vytvářet „teologický prostor, v němž každý může zakoušet mystickou přítomnost zmrtvýchvstalého Pána“ (*Vita consecrata*, 42). Společná účast na Slovu a společné slavení eucharistie nás více sbatrňuje a postupně nás proměňuje v komunitou svatou a misionářskou. To umožňuje také autentickou mystickou zkušenost prožívanou v komunitě, jako v případě svatého Benedikta a svaté Scholastiky, nebo v onom vznešeném duchovním společenství svatého Augustina a jeho matky, svaté Moniky: „Když se přiblížil den, kdy měla odejít z tohoto života (tys ten den znal, ale my jsme o nevěděli), stalo se – věřím, že tvým řízením a tajuplným způsobem – že jsme jen já a ona stáli opření u jakéhosi okna, z kterého byl výhled do zahrady domu, kde jsme pobývali. [...] Ústa svého srdce jsme otvírali nebeskému proudu tvého Pramene, Pramene života, který je u tebe [...] A když jsme o ní [Moudrosti] mluvili a toužili po ní, lehounce jsme se jí dotkli celým úderem svého srdce, [takže] věčným životem [jako by byl] tento okamžik pochopení, po kterém tolik vzdycháme“ (*Vyznání*, IX,10,23-25).

143. Tyto prožitky však nejsou nejčastější, ani nejdůležitější. Komunitní život v rodině, ve farnosti, v řeholní či jiné komunitě je tvořen mnoha drobnými všedními detaily. Dělo se tak ve svaté komunitě, kterou tvořili Ježíš, Maria a Josef, kde se paradigmaticky zračila krása trojičního společenství. A dělo se to také v komunitním životě, který vedl Ježíš se svými učedníky a prostými příslušníky svého lidu.

144. Připomeňme si jak Ježíš vybízel svoje učedníky, aby si všímali podrobností. Zvláštního detailu, že se na slavnosti nedostává vína. Detailu, že chybí jedna ovce. Drobnosti, že je třeba mít zásobu oleje pro případ, že se ženich opozdí. Drobné otázky položené učedníkům, kolik mají chlebě. Detail rozdělaného ohně a ryb na roštu, když ráno očekával učedníky.

145. Komunita, která střeží drobné detaily lásky (Připomínám zejména tři klíčová slova: „dovol, děkuji, odpusť“ - „vhodná slova, řečená ve správnou chvíli, chrání a živí lásku každý den“ - *Amoris laetitia*, 133), kde o sebe jednotliví členové vzájemně pečují a vytvářejí otevřený a evangelizační prostor, je místem přítomnosti Zmrtvýchvstalého, který komunitu posvěcuje podle Otcova plánu. Někdy, uprostřed těchto drobností, jsme obdarováni Pánovou láskou zkušenostmi Boží útěchy: „Jednoho zimního večera jsem jako obvykle konala svou malou službu. [...] Pojednou jsem zaslechla v dálce ladný zvuk hudebního nástroje. Představila jsem si jasně osvětlený salón, celý se třpytil zlatem. Elegantně oblečené mladé dívky si vyměňovaly navzájem poklony a světské zdvořilosti. Pak se můj pohled svezl na ubohou nemocnou, kterou jsem podpírala. Místo melodie jsem slyšela občas naříkavé zasténání [...] Nedovedu vyjádřit, co se odehrálo v mé duši. Jenom vím, že Pán ji osvětlil paprsky své pravdy, které tolik převyšovaly temný lesk pozemských slavností, že jsem nemohla věřit svému štěstí“ (*Dějiny duše, rukopis C, 29 v-30r*).

146. Narozdíl od tendence konzumního individualismu, který nás izoluje v přání blahobytu bez ohledu na druhé, nemůžeme cestu svého posvěcení přestat identifikovat s Ježíšovou touhou, „ať jsou všichni jedno. Jako ty, Otče, ve mně a já v tobě“ (*Jan 17,21*).

Bez ustání v modlitbě

147. Nakonec, byť se to zdá samozřejmé, připomeňme, že svatost je tvořena habituální otevřeností vůči transcendenci, jež se vyjadřuje modlitbou a adorací. Světec je člověkem modlitby, který potřebuje komunikovat s Bohem. Je tím, kdo nesnáší neprodyšnou uzavřenost imanence tohoto světa, a uprostřed svého snažení a sebedarování dýchá pro Boha, vychází ze sebe chválami

a rozšiřuje vlastní hranice kontemplací Pána. Nevěřím ve svatost bez modlitby, i když nemusí být nutně dlouhá anebo intenzivně procítěná.

148. Svatý Jan od Kříže doporučoval „vždycky kráčet v Boží přítomnosti, ať skutečné, nebo představitivé či sjednocující ve shodě s dílem, jemuž by odpovídala“ (*Stupně dokonalosti*, 2). Základem je touha po Bohu, jež se nějak musí projevit v našem každodenním životě. „Proto ať se snaží být vytrvalý v modlitbě a ať ji neopomíní ani uprostřed tělesných prací. A když jí, pije, mluví nebo jedná s osobami světskými nebo dělá cokoli jiného, vždycky ať touží po Bohu a jemu ať oddává své srdce“ (*Čtyři rady řeholníkovi*, 9).

149. Aby to však bylo možné, jsou přesto zapotřebí také chvíle věnované pouze Bohu, o samotě s Ním. Pro svatou Terezií z Avily je modlitba „důvěrný vztah přátelství, častý rozhovor »mezi čtyřma očima« s Tím, od něhož víme, že nás miluje“ (*Vlastní životopis*, VIII, 5). Chtěl bych zdůraznit, že se to netýká jen několika privilegovaných, nýbrž všech, protože „potřebujeme ticho naplněné adorovanou přítomností“ (Jan Pavel II., *Oriente lumen*, 16). Důvěřivá modlitba je odpověď srdce, které se přátelsky otevírá Bohu a odmlčí se, aby naslouchalo Pánu, který promlouvá tichem.

150. V tomto ztišení je možné ve světle Ducha rozlišovat cesty svatosti, které nám předkládá Pán. Naproti tomu všechna naše rozhodnutí budou moci být pouze „dekoracemi“, které evangelium v našem životě spíše zastírají a dusí, než vyvyšují. Pro každého učedníka je nezbytné zůstat s Mistrem, naslouchat Mu a učit se od Něho, stále se učit. Pokud nenasloucháme, všechna naše slova budou pouhým hlukem, který je na nic.

151. Pamatujme, že „kontemplace tváře zabitého a vzkříšeného Ježíše znovu skládá naše lidství, rozpadlé životním soužením či poznamenané hříchem. Moc Kristovy tváře si nemáme ochočovat“ (*Promluva na V. italském církevním sněmu*, Florencie, 10.11.2015). Dovolím si tedy položit ti otázku: existují momenty, kdy se ve ztišení kladeš do Jeho přítomnosti, zůstáváš beze spěchu s Ním a necháš Jej, aby se na tebe díval? Dovolíš, aby Jeho oheň zapálil tvoje srdce? Pokud Mu nedovolíš, aby v tvém srdci živil vroucnost a jemnost a nebudeš mít oheň, jak potom budeš moci zapalovat srdce druhých svým svědectvím a svými slovy? A pokud se tváří v tvář Kristu nedokážeš nechat uzdravit a proměnit, pak pronikni do útrob Páně, vstup do Jeho ran, protože tam sídlí božské milosrdenství (srov. Sv. Bernard z Clairvaux, *Kázání na Píseň písní*, 61,3-5).

152. Nechápejme však, prosím, modlitební ztišení jako únik, který popírá svět kolem nás. »Ruský poutník«, který se bez ustání modlil, vypráví, že jej modlitba neoddělovala od vnější reality: „Když jsem někoho potkal, každý bez rozdílu se mi jevil stejně láskyhodný, jako by byl z mé rodiny. [...] Nejenom ve své duši jsem cítil toto světlo, ale také vnější svět se mi jevil krásným a půvabným“ (*Upřímná vyprávění poutníka svému duchovnímu otci*, Velehrad, Refugium 2007, 41).

153. Ani dějiny nemizí. Modlitba právě proto, že se živí Božími dary, kterých se nám dostává, měla by vždycky oplývat vzpomínkami. Paměť Božích skutků je základem smlouvy mezi Bohem a lidem. Bůh chtěl vstoupit do dějin a modlitba je tkána pamětí. Nejenom pamětí zjeveného Slova, nýbrž také vzpomínkami z vlastního života, z života druhých a z toho, co Pán vykonal ve svojí církvi. Je to vděčná vzpomínka, o které mluví také svatý Ignác z Loyoly v „Nazírání k nabytí lásky“, když žádá, abychom si připomínali dobrodiní přijatá od Pána. Pohled' na svoji historii, když se modlíš, a najdeš v ní mnoho milosrdenství. Zároveň tak nasytí tvoje vědomí toho, že tě Pán nese ve svojí paměti a nikdy na tebe nezapomíná. Potom má smysl prosit Jej, aby v tvém životě osvětlil dokonce i drobné detaily, které Jemu neunikají.

154. Prosba je výrazem srdce, které důvěřuje v Boha a ví, že se bez Něho nemůže obejít. V životě věřícího Božího lidu nacházíme četné prosebné modlitby oplývající něžnou vírou a hlubokou důvěrou. Neodnímejme hodnotu prosebné modlitbě, která nám tak často rozjasňuje srdce a pomáhá, abychom s nadějí dál putovali a zápasili. Přímluvná modlitba má zvláštní hodnotu, protože je aktem důvěry v Boha a zároveň výrazem lásky k bližnímu. Někteří se z jakýchsi spiritualistických předsudků domnívají, že modlitba by měla být pouhou kontemplací Boha bez roztržitostí, jako by jména a tváře bratří byly něčím, čemu je třeba se vyhnout. Naopak, ve skutečnosti bude modlitba Bohu milejší a bude více posvěcovat, pokud se v ní budeme přímluvou snažit o plnění dvojího přikázání, které nám zanechal Ježíš. Přímluva vyjadřuje bratrský závazek vůči druhým, když do ní dokážeme zahrnout život druhých, jejich nejdrtivější úzkosti i nejkrásnější sny. O tom, kdo se velkodušně přimlouvá, lze říci slovy Bible: „To je přítel svých bratří, který se velice modlí za lid“ (2 Mak 15,14).

155. Pokud opravdu uznáváme, že Bůh existuje, nemůžeme Mu odepírat úkon klanění, někdy mlčky, plni obdivu či oslavným zpěvem chval. Tak vyjádříme to, co zažil bl. Charles de Foucauld, když řekl: „Jakmile jsem uvěřil, že Bůh existuje, pochopil jsem, že bych měl žít pouze pro Něho“ (*Lettera a Henry de Castries*, 14.8.1901). Také v životě putujícího lidu se vyskytuje mnoho gest ryzí adorace jako „pohled poutníka spočívající na obraze, který symbolizuje něhu a blízkost Boha. Láska se zdrží, nazírá tajemství a ve ztišení jej okouší“ (*V. generální konference episkopátů Latinské Ameriky a Karibiku*, Dokument z Aparecidy, 259).

156. Rozjímavá četba Božího Slova, jež je sladší než med (srov. *Žl 119,103*) i „dvojsečným mečem“ (*Žid 4,12*), nám umožňuje zůstat v naslouchání Mistrovi, aby byl svítilnou našim nohám a světlem na naší cestě (srov. *Žl 119,105*). Jak nám dobře připomněli biskupové Indie: „Zbožná úcta k Božímu Slovu není jen jednou z mnoha pobožností, krásnou, avšak volitelnou. Patří k jádru a samotné identitě křesťanského života. Slovo v sobě má sílu proměnit život“ (Indická biskupská konference, *Závěrečné prohlášení XXI. Plenárního zasedání*, 18.2.2009).

157. Setkání s Ježíšem v Písmu nás vede k eucharistii, kde Slovo dosahuje maximální účinnosti, protože je reálnou přítomností Toho, který je živým Slovem. Jediné Absolutno tam přijímá největší úkon klanění, který lze na tomto světě projevit, protože se v něm obětuje sám Kristus. A když jej svátostně přijímáme, obnovujeme s Ním svoji smlouvu a dovolujeme mu, aby stále více uskutečňoval svoje proměňující působení.

Kapitola V. BOJ, BDĚNÍ A ROZLIŠOVÁNÍ

158. Křesťanský život je trvalý boj. Vyžaduje sílu a odvahu k obraně před ďáblem a ke zvěstování evangelia. Tento boj je překrásný, protože nám umožňuje slavit každé Pánovo vítězství v našem životě.

Boj a bdění

159. Nejedná se pouze o boj proti světu a světské mentalitě, jež nás klame, ohlupuje, vrhá do průměrnosti a obírá o úsilí i radost. Neomezuje se ani na boj proti vlastní křehkosti a vlastním náklonnostem (každý má svoji: lenost, smyslnost, závist, žárlivost atd.). Je také ustavičným bojem proti ďáblu, který je původcem zla. Sám Ježíš slaví naše vítězství. Radoval se, když jeho učedníci dokázali činit pokroky při zvěstování evangelia a překonávali odpor Zlého. Zajásal: „Viděl jsem satana padnout jako blesk z nebe“ (*Lk 10,18*).

Něco víc než mýtus

160. Nepřipustíme existenci ďábla, pokud si umaneme nahlížet život pouze empirickými měřítky a bez nadpřirozené perspektivy. Právě přesvědčení, že mezi námi existuje tato zhoubná moc, je tím, co nám umožňuje chápat, proč má zlo někdy tak ničivou sílu. Je pravda, že Bible měla omezenou pojmovou výbavu pro vyjádření některých skutečností a že v Ježíšově době bylo možné zaměnit epilepsii za démonskou posedlost. Nesmíme kvůli tomu však příliš zjednodušovat realitu a tvrdit, že všechny případy podané v evangeliích byly psychické nemoci a že démon v posledku neexistuje a nepůsobí. Jeho přítomnost je zaznamenána již na prvních stránkách Písma, které končí vítězstvím Boha nad démonem (*Kázání v Domě sv. Marty*, 12.10.2013). Když nám totiž Ježíš dával modlitbu Otčenáš, chtěl, abychom ji končili prosbou k Otci: »zbav nás od Zlého«. Tento výraz, který je tam použit, se nevztahuje k abstraktnímu zlu, a přesný překlad zní „toho Zlého“. Označuje osobní bytost, která nás mučí. Ježíš nás naučil prosit denně o toto vysvobození, abychom nebyli této moci podrobeni.

161. Nemysleme si tedy, že jde o mýtus, představu, symbol, obraz či ideu („Jedna z největších potřeb je obrana před oním zlem, kterému říkáme Démon. [...] Zlo již není pouhá nedostatečnost, nýbrž výkonnost, živá bytost, jež je duchovní, zvrhlá i zhoubu působící. Hrozná realita. Tajemná a strašlivá. Staví se mimo rámec biblické a církevní nauky ten, kdo odmítá uznat její existenci; činí z ní čin soběstačný princip, nepocházející jako každý tvor od Boha; anebo ji vysvětluje jako pseudorealitu, pojmovou a fantazijní personifikaci neznámých příčin našich chorob“ – Pavel VI. *Katecheze na gen. audienci*, 15.11.1972). Takový klam nás vede ke snížené bdělosti a

bezstarostnosti, takže jsme více exponováni. Démon nepotřebuje, abychom jím byli posedlí. Způsobuje nám otravu nenávisí, smutkem, závisí a neřestmi. A zatímco polevuje naše obranyschopnost, využívá toho k pustošení našeho života, našich rodin a našich společenství, protože „dábel jako řvoucí lev obchází a hledá, koho by mohl zhltnout“ (1 Petr 5,8).

Bdělí a důvěřující

162. Slovo nás výslovně vybízí „čelit ďáblovým nástrahám“ (Ef 6,11) a hasit „ohnivé střely zlého ducha“ (Ef 6,16). Nejsou to romantická slova, protože i naše putování ke svatosti je neustálý zápas. Kdo to nechce uznat, vystavuje se ztroskotání nebo průměrnosti. K tomuto boji máme mocné zbraně, jež dává Pán: víra projevující se modlitbou, rozjímání o Božím Slovu, mešní bohoslužba, eucharistická adorace, svátost smíření, skutky lásky, komunitní život, misijní nasazení. Pokud je zanedbáme, snadno nás svedou falešné sliby zla, protože jak říkal svatý farář Brochero: »Co na tom, že Lucifer slibuje osvobození, ba dokonce všechny majetek, je-li tento majetek iluzorní a jedovatý?« (Jose Gabriel del Rosario Brochero, *Predica delle bandiere*, in Argentinská biskupská konference, *El Cura Brochero. Cartas y sermones*, Buenos Aires 1999, 71).

163. Na této cestě je rozvoj dobra, duchovní zrání a růst lásky nejlepší protiváhou ke zlu. Nikdo neodolá, pokud zvolí váhání na mrtvém bodě, spokojí se s málem, přestane snít o tom, že nabídně Pánu něco krásnějšího. Ještě horší je, upadne-li do poraženectví, protože, „kdo začíná bez důvěry, prohrál předem polovinu bitvy a zakopává svoje hřivny. [...] Křesťanským triumfem je vždycky kříž, který je však současně praporem vítězství, jenž se nese s bojovnou něhou proti útokům zla“ (*Evangelii gaudium*, 85).

Duchovní zkaženost

164. Cesta svatosti je zdrojem pokoje a radosti, kterou nám dává Duch, ale současně vyžaduje, abychom měli „hořící lampy“ (srov. Lk 12,35) a bděli: „Varujte se zla, ať se objevuje pod jakoukoli tvářností“ (1 Sol 5,22); „bděte“ (srov. Mk 13,35; Mt 24,42); neoddávejme se spánku (srov. 1 Sol 5,6). Kdo totiž necítí, že se dopustil těžkých přestupků proti Božímu Zákonu, může podlehnout určité otupělosti či omámení. Nenachází-li totiž nic vážného, co by si vyčítal, nevšimne si vlačnosti, která se postupně zmocňuje jeho duchovní života, a skončí v opotřebovanosti a zkaženosti.

165. Duchovní zkaženost je horší než pád hříšníka, protože jde o pohodlnou a soběstačnou slepotu, v níž se nakonec zdá, že je všechno dovoleno: podvod, pomluva, sobectví a četné subtilní formy sebeztažnosti, poněvadž „i satan na sebe brává podobu anděla světla“ (2 Kor 11,14). Tak skončil svoje dny Šalomoun, zatímco velký hříšník David dovedl svoji ubohost překonat. V jedné pasáži nás Ježíš varuje před tímto Istivým pokušením, kterým sklouzáváme do zkaženosti, když mluví o člověku, jenž byl osvobozen od démona a myslel si, že jeho život je už čistý. Zmocnilo se jej však dalších sedm zlých duchů (srov. Lk 11,24-26). Jiný biblický text používá silný výraz: „pes se vrací k tomu, co zvrátil“ (2 Petr 2,22; srov. Př 26,11).

Rozlišování

166. Jak vědět, zda něco přichází od Ducha svatého, anebo plyne z ducha světa či ďáblova ducha? Jediný způsobem je rozlišování, které vyžaduje nejenom schopnost úsudku a zdravý rozum. Je to také dar, o který je třeba prosit. Prosíme-li o něj s důvěrou Ducha svatého a současně se snažíme jej pěstovat modlitbou, reflexí, četbou a pomocí dobré rady, jistě v této duchovní schopnosti porosteme.

Naléhavá potřeba

167. Dnes se tato vloha k rozlišování stala obzvláště nezbytnou. Nynější život totiž nabízí enormní možnosti činnosti a rozptýlení a svět je prezentuje, jako by všechny byly hodnotné a dobré. Všichni, ale zvláště mladí jsou vystaveni neustálému *zappingu*. Je možné brouzdat po dvou či třech monitorech najednou a zapojovat se současně do různých virtuálních scénářů. Bez moudrosti rozlišování se můžeme snadno stát loutkami, jež jsou ovládaný chvilkovými tendencemi.

168. Je to obzvláště důležité, když objevíme ve svém životě něco nového, a proto je zapotřebí rozlišit, zda je to nové víno od Boha nebo šalebná novota ducha světa či ducha ďáblova. Jindy se

stává opak, protože síly zla nás ponoukají, abychom nepřistupovali na změnu, nechali věci, jak jsou, zvolili nehybnost a strnulost, čímž zabráníme působení Ducha. Jsme svobodní Ježíšovou svobodou, ale On nás volá, abychom zkoumali, co je v nás – touhy, úzkosti, obavy, očekávání - i to, co se děje mimo nás – „znamení doby“ – abychom rozeznali cesty úplné svobody: „všecko zkoumejte, a co je dobré, toho se držte“ (1 Sol 5,21).

Vždycky v Pánově světle

169. Rozlišování je nezbytné nejenom v mimořádných chvílích nebo je-li třeba vyřešit vážné problémy či učinit nějaké zásadní rozhodnutí. Je to nástroj boje k lepšímu následování Pána. Slouží nám neustále: abychom byli schopni rozpoznat Boží čas a milost, abychom neplýtvali Pánovými vnuknutími, abychom nepropásli jeho pozvání k růstu. Častokrát se to děje v maličkostech, které se zdají irelevantní, protože velkodušnost se zjevuje v jednoduchých a všedních věcech (Na hrobu svatého Ignáce z Loyoly se nachází tento moudrý epitaf: »*Non coerceri a maximo, contineri tamen a minimo divinum est* - Nebýt omezen největším, ale být obsažen v tom nejmenším, to je božské«). Jde o to neklást meze velkému, lepšímu a krásnějšímu, ale současně se soustředit na maličkost, na dnešní povinnost. Proto prosím všechny křesťany, aby neopomíjeli každý den vést dialog s Pánem, který nás má rád, a upřímně zpytovali svědomí. Zároveň nás rozlišování vede k rozpoznání konkrétních prostředků, které podává Pán ve svém tajuplném plánu lásky, abychom neupěli pouze na dobrých úmyslech.

Nadpřirozený dar

170. Je pravda, že duchovní rozlišování nevyklučuje příspěvek lidského vědění, existenciálních, psychologických, sociologických či morálních poznatků. Avšak transcenduje je. A nestačí ani moudré církevní normy. Neustále mějme na paměti, že rozlišování je milost. Ačkoli zahrnuje rozum a rozvahu, přesahuje je ve snaze nahlédnout tajemství jedinečného a neopakovatelného plánu, který má Bůh pro každého a který se uskutečňuje v těch nejrozmanitějších kontextech a omezeních. Není ve hře jenom časný blahobyt, ani uspokojení z vykonání něčeho prospěšného, ba ani touha mít čisté svědomí. Ve hře je smysl mého života před Otcem, který mne zná a miluje; ten pravý smysl, kterému mohu svěřit svůj život a který nikdo nezná lépe než On. Rozlišování tedy vede k samotnému zdroji nesmrtelného života, totiž „že poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíše Krista“ (Jan 17,3). Nevyžaduje speciální schopnosti, ani není vyhrazeno těm nejinteligentnějším a nejučenějším; Otec se s potěšením zjevuje pokorným (srov. Mt 11,25).

171. Třebaže Pán k nám promlouvá způsoby velice odlišnými během naší práce, skrze druhé a v každé chvíli, není možné upustit od delšího modlitebního ztišení, aby bylo možné tuto řeč lépe vnímat a interpretovat skutečný význam vnuknutí, o nichž máme za to, že jsme je dostali, upokojit úzkosti a poskládat celek svého života v Božím světle. Tak umožníme zrod oné nové syntézy, která plyne z života osvětleného Duchem.

Mluv, Pane

172. Mohlo by se však stát, že se v modlitbě samotné vyhneme konfrontaci se svobodou Ducha, který jedná, jak chce. Je třeba mít na paměti, že rozjímavé rozlišování vyžaduje, abychom vyšli z postoje naslouchání: Pánu, druhým i samotné realitě, která nás interpeluje stále novými způsoby. Jedině ten, kdo je ochoten naslouchat, má svobodu zřeknout se vlastního stranického a nepostačujícího hlediska, svých zvyklostí a schémat (Častokrát vybízeli velcí světci a mystici ke »svaté indiferenci«.) Tak se stane skutečně disponibilním k přijetí povolání, jež boří naše jistoty, ale přivádí k lepšímu životu, protože nestačí, aby šlo všechno dobře a všechno bylo v klidu. Může se stát, že nám Bůh nabídne něco víc a my to v naší líné roztěkanosti nerozpoznáme.

173. Tento postoj naslouchání v sobě přirozeně zahrnuje jako nejzazší kritérium poslušnost evangeliu, ale také magisteriu, které jej opatruje, a snahu nacházet v pokladu církve to, co dnes může být prospěšnější spásy. Nejde o aplikaci receptů či opakování minulosti, poněvadž stejná řešení neplatí za každých okolností, a to, co bylo užitečné v jednom kontextu, nemusí být užitečné v jiném. Rozlišování duchů nás osvobozuje od strnulosti, která nemá místo v ustavičném dnešku Zmrtvýchvstalého. Jedině Duch umí proniknout do nejtemnějších záhybů reality a počítat se všemi jejími odstíny, aby se novost evangelia objevila v novém světě.

174. Podstatnou podmínkou procesu rozlišování je výchova k trpělivosti, jakou má Bůh se svým časem, který nikdy nebude náš. On nesvolal „oheň z nebe“ na nevěřící (srov. *Lk 9,54*), ani nedovolil horlivcům „sesbírat plevel“, který roste spolu s pšenicí (srov. *Mt 13,29*). Kromě toho je zapotřebí velkodušnosti, protože „blaženější je dávat než dostávat“ (*Sk 20,35*). Rozlišování se nedělá proto, abychom zjistili, co dalšího můžeme vytěžit z tohoto života, ale abychom rozpoznali, jak můžeme lépe plnit poslání, kterého se nám dostalo ve křtu, což znamená mít ochotu k odříkání, ba k odevzdání všeho. Protože štěstí je paradoxní a dává nám ty nejlepší zkušenosti, když přijmeme onu tajemnou logiku, která není z tohoto světa: „Toto je naše logika“, říkal svatý Bonaventura o kříži (*Collationes in Hexaemeron, 1,30*). Jestliže někdo přijme tuto dynamiku, pak nedovolí svému svědomí usnout a velkodušně se otevře rozlišování.

175. Když před Bohem zkoumáme stezky života, ať žádné prostory nezůstanou zavřené. Ve všech aspektech života můžeme dále růst a nabízet Bohu něco víc, dokonce i v těch, kde zakoušíme největší těžkosti. Je třeba prosit Ducha svatého, aby nás osvobodil a vyšachoval strach, který nás ponouká k tomu, abychom mu zakazovali vstup do určitých aspektů našeho života. Ten, který žádá všechno, také všechno dá, a nechce do nás vstupovat, aby nás zmrzačil nebo oslabil, nýbrž z toho je patrné, že rozlišování není domýšlivá sebeanalýza, sobecká introspekce, nýbrž právě východisko z nás samotných vstříc tajemství Boha, který nám pomáhá plnit poslání, které nám svěřil pro dobro bratří.

176. Rád bych, aby tyto reflexe zakončila Maria, protože ona prožila Ježíšova blahoslavenství jako nikdo jiný. Ona je tou, která překypovala radostí v Boží přítomnosti, uchovávala všechno ve svém srdci a dala své srdce, aby je pronikl meč. Je světicí povýtce, nejvíce požehnanou. Ukazuje nám cestu svatosti a provází nás. Ona neakceptuje, abychom zůstávali na zemi, když upadneme, a někdy nás nese v náruči, aniž by nás soudila. Rozmluva s ní nás těší, osvobozuje a posvěcuje. Matka nepotřebuje mnoho slov, nepotřebuje od nás sáhodlouhá vysvětlení toho, co se s námi děje. Stačí jen znovu a znovu šeptat: „Zdravas Maria...“!

177. Doufám, že tyto stránky budou užitečné, aby se celá církev věnovala prosazování touhy po svatosti. Prosme, aby nám Duch svatý vlil intenzivní touhu být svatí k větší slávě Boží a povzbuzujme se v tomto předsevzetí navzájem. Tak budeme sdílet štěstí, které nám svět nebude moci odejmout.

Vatikán na slavnost sv. Josefa, 19. března 2018

František